

VALOKEILASSA KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ
Kodin ja koulun välinen yhteistyö Helsingin Sanomien
uutisissa ja mielipidekirjoituksissa vuosina 2005–2010.

Kiira Nurmela

Kasvatustieteen
pro gradu -tutkielma
Kevät 2011
Opettajankoulutuslaitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Nurmela, K. 2011. Valokeilassa kodin ja koulun yhteistyö. Kodin ja koulun välinen yhteistyö Helsingin Sanomien uutisissa ja mielipidekirjoituksissa vuosina 2005–2010. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu -tutkielma, s. 64

Tässä kasvatustieteen pro gradu -tutkielmassa selvitettiin median osuutta kodin ja koulun yhteistyössä. Tutkimuksen tavoitteena oli saada kuva siitä miten kodin ja koulun yhteistyötä on huomioitu mediassa viimeisen viiden vuoden aikana. Median vallan lisääntyminen on tuonut mukanaan mahdollisuuksia ja huolia. Parhaimmillaan media on luotettava tiedonvälittäjä ja yhteiskunnan kehittäjä mutta pahimmillaan ylilyöntejä tekevä rahan ja vallan tavoittelija. Median ollessa arkipäivää jokaiselle yhteiskuntamme jäsenelle, on tärkeää huomioida sen hyödyt ja haitat myös kodin ja koulun yhteistyön osalta.

Tutkimusaineistona toimivat Helsingin Sanomien uutiset ja mielipidekirjoitukset. Aineisto kerättiin HS:n verkkoarkistosta tammikuussa 2011. Uutisia kertyi 25 ja mielipidekirjoituksia 26. Tutkimusaineistoa tarkasteltiin osittain kvantitatiivisesti Excel-taulukoinnin avulla, mutta pääasiallisena tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista teemoittelua. Uutiset ja mielipidekirjoitukset analysoitiin erikseen niiden tekstityypin erojen vuoksi. Osa teksteistä koski suoraan kodin ja koulun yhteistyötä ja osassa yhteistyö esiintyi muun ”pääasian” yhteydessä.

Tutkimustulokset osoittivat, että kodin ja koulun yhteistyö on ollut mediassa esillä jonkin verran. Pääasiallisesti äänessä ovat olleet ammattilaiset eli opettajat, rehtorit ja opettajien ammattiliitto sekä viralliset, kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvät tahot kuten esimerkiksi opetushallitus, kunnan virkamiehet ja kasvatustieteen professorit. Vanhempien ääni aineistossa oli hyvin vähäinen.

Media välityksellä sai kuvan, jonka mukaan kodin ja koulun yhteistyö on erityisesti oppilasta ajatellen merkityksellistä ja tarpeellista mutta silti puutteellista. Puutteiden nähtiin johtuvan monitasoisesti sekä vanhemmista että opettajista mutta myös koulusta ja yhteiskunnasta. Puutteiden osalta kuitenkin tuotiin esille kehitys- ja parannuskeinoja. Uutisointi oli pääasiallisesti informaatiota sekä epäkohdista että hyvistä puolista. Uutisilla pyrittiin tuomaan ihmisten tietoisuuteen asioita, joiden perusteella pystyy muodostamaan omia mielipiteitä.

Asiasanat: Koti ja koulu, yhteistyö, media, vaikutus, uutinen, mielipide

ESIPUHE

Tutkimukseni aloittaminen oli työn ja tuskan takana ja se viivästyikin jopa vuodella alkuperäisestä suunnitelmastani. Asian perinpohjainen kypsytely kuitenkin kannatti, koska työn aloittamisen jälkeen kului noin puoli vuotta ja nyt 1.5.2011 vapunpäivänä kirjoitan valmiin tutkimukseni esipuhetta.

Itsenäinen ahertaminen on ollut ahdistavaa, innostavaa, kiinnostavaa, puuduttavaa ja vaikeaa mutta ennen kaikkea se on ollut opettavaista ja palkitsevaa. Aiheen valinta lähti liikkeelle itsekkäistä syistä, sillä en halunnut tehdä minkäänlaisia kyselyitä tai haastatteluja. Itsekkäät syyt palkitsivat lopulta kun opin tutkimusta tehdessäni paljon uusia asioita median maailmasta ja tietotaitoni kodin ja koulun yhteistyöstä vahvistuivat. Olen opettajana nyt valmiimpi kohtaamaan oppilaiden vanhemmat ja arvostamaan yhteistyötä.

Heikkoina hetkinä olen saanut apua perheeltäni ja ystäviltäni. Apu on ollut konkreettista tiedon antamista tai henkistä tukea ja kuuntelevia korvia. Kiitän Teitä kaikkia avusta ja tuesta. Nyt en enää voi käyttää gradua syynä stressiin ja kiukutteluun! Kiitokset kuuluvat myös rennolle graduryhmälleni ja ohjaajalleni Eira Korpiselle, joka on osannut motivoida ja ohjata minua juuri oikealla tavalla, ei liikaa mutta kuitenkin tarvittaessa.

En ole koskaan ajatellut itseäni tutkijatyypinä, enkä ole sitä edelleenkään mutta on täydellisen vapauttava tunne saada valmiiksi työ, jonka ei koskaan uskonut valmistuvan.

Jyväskylässä 1.5.2011

Kiira Nurmela

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ – YHDESSÄ HYVÄÄN	9
	2.1 Yhteistyön käsite	9
	2.2 Yhteistyön kehitys.....	10
	2.3 Viralliset ohjeistukset	11
	2.4 Hyvä yhteistyö	12
	2.5 Yhteistyön merkitys	14
	2.6 Yhteistyön haasteet.....	16
	2.6.1 Kasvatusvastuu.....	16
	2.6.2 Ongelmapainotteisuus	17
	2.6.3 Vanhempien passiivisuus ja asenne	17
	2.6.4 Koulun toiminta	19
3	MEDIAN MAHTI.....	21
	3.1 Median käsite	22
	3.2 Säännöt, kulttuuri ja kriteerit	24
	3.3 Median rooli ja vaikutus yhteiskunnassa	25
	3.3.1 Millaista valtaa?.....	26
	3.3.2 Keneen vaikuttaa?	26
	3.3.3 Miksi vaikuttaa?.....	27
	3.3.4 Miten vaikuttaa?	28
	3.4 Koti ja koulu mediassa.....	28
4	TUTKIMUSONGELMAT	30
5	TUTKIMUSMETODI.....	31
	5.1 Aineistona Helsingin Sanomat.....	31
	5.2 Aineiston hankinta	31
	5.3 Aineiston analysointi.....	33
6	NÄIN YHTEISTYÖ NÄYTTÄYTYY MEDIASSA	36
	6.1 Uutiset	36
	6.1.1 Sisältö	36
	6.1.2 Tarkoitus	39
	6.2 Mielipiteet	41
	6.2.1 Äänessä yhteistyötä tekevät	42
	6.2.2 Viralliset ohjeistukset.....	43
	6.2.3 Yhteistyön perusteet	44
	6.2.4 Hyvän yhteistyön lähtökohdat	45
	6.2.5 Yhteistyön haasteet.....	46
	6.2.6 Opettajan ammattitaito	47

6.2.7	Yhteistyön muodot	48
6.2.8	Mielipiteet kvantitatiivisesti	49
6.3	Tulosten koontia	50
7	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA ETIIKKA.....	53
8	POHDINTA	54
	LÄHTEET	57
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Koti ja koulu ovat lapsen ydinyhteisöjä. Toiminnallaan ne vahvistavat ja tukevat lapsen kasvua ja kehitystä. Tasapainoinen kasvu ja kehitys vaativatkin näiden ydinyhteisöjen välistä toimivaa yhteistyötä. Aikuisten tulisi nähdä toisensa voimavarana eikä suinkaan esteenä omalle toiminnalleen. Kodin ja koulun välinen yhteistyö on parhaimmillaan kaikkien osapuolten tasavertaista kohtaamista, jossa kummallakin osapuolella on oikeus puhua ja tuoda mielipiteensä esille mutta myös velvollisuus kuunnella. Hyvän ja rakentavan yhteistyön tuloksena lasta koskevat asiat paranevat. Joskus kuitenkin yhteistyö voi olla haastavaa ja saada aikaan negatiivisia tuloksia, jolloin yhteistyö koetaan enemmänkin taakkana kuin voimavarana. Yhteistyön tekemistä ohjaavat laki ja opetussuunnitelma, jotka määrittelevät koulun roolin yhteistyössä. Vanhempien osallistuminen yhteistyöhön on hyvin henkilökohtaista ja täysin vanhempien itsensä päätettävissä. Tällä hetkellä yhteiskunnassa vallitsevan yleisen käsityksen mukaan vanhempien odotetaan kuitenkin tekevän yhteistyötä koulun kanssa.

Yhteiskunta kehittyy osittain median luomien mielikuvien mukaisesti. Medialla on tänä päivänä yhä enemmän valtaa ja näin ollen myös mahdollisuuksia nostaa julkisuuteen tärkeitä asioita. Media pystyy lisäksi vaikuttamaan siihen, millaisia näkökulmia asioista tuodaan esille. Media pystyy siis suuntaamaan ja muokkaamaan yksittäisen ihmisen mielipidettä ja suhtautumista asioihin – myös kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Positiivisen mielikuvan luova uutisointi vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen usein positiivisesti ja negatiivinen uutisointi negatiivisesti. Vaikutukset voivat olla myös päinvastaiset eli negatiivinen uutisointi herättääkin positiivista toimintaa kun halutaan muutosta ikävään asiaan. Tämän huomion ovat tehneet myös Whitaker ja Fiore (2001) kirjassaan hankalista vanhemmista. Heidän mukaansa vanhemmat havainnoivat jatkuvasti ympäristöstä tulevia viestejä ja jos viestit antavat kuvan että kouluissa on jotain huonosti, muuttuvat tyytymättömät vanhemmat entistä tyytymättömimmiksi ja tyytyväiset vanhemmat alkavat epäillä koulun toimintaa. Vanhemmille tulee myös olo, että jotain on tehtävä. (Whitaker & Fiore 2001, 28.)

Yksittäisten ihmisten mielipiteet ja asenteet nivoutuvatkin yhdessä yleisimmiksi mielipiteiksi ja herättävät keskustelua yhteiskunnallisella tasolla. Media ruokkii ja ylläpitää keskustelua ja huolehtii siitä, että kansalaisten ja päättäjien äänet kuuluvat. Päättäjät alkavat yhteiskuntakeskustelun perusteella tehdä tarvittavia toimenpiteitä, esimerkiksi tarkentamaan lakeja tai laittamaan alulle uusia tutkimuksia. Toimenpiteet yleisellä tasolla vaikuttavat edelleen yksityisellä tasolla kuntiin, kouluihin ja järjestöihin aina opettajista vanhempiin asti. Yhteistyön osapuolet alkavat parhaimmassa tapauksessa tehdä tarvittavia muutoksia, jotta yhdessä tehtävä työ tuottaisi entistä parempia tuloksia ja sitä voitaisiin tehdä kaikkien osapuolten tarpeet huomioiden.

Kodin ja koulun yhteistyöstä puhutaan julkisesti yhä enemmän ja se koetaan tärkeäksi sekä ammattikasvattajien että vanhempien osalta. Tutkimuksia sekä vanhempien asenteista ja osallistumisesta kuin myös opettajien asenteista ja kokemuksista on tehty useita. Korpinen (2008) on verrannut artikkelissaan vuonna 1980 ja vuonna 2005 julkaistuja tutkimuksia, joissa kartoitettiin kodin ja koulun yhteistyötilannetta vanhempien näkökulmasta. Korpisen mukaan tutkimuksista ilmenee vanhempien asenteen parantuminen kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Nykyään vanhemmat kokevat saavansa paremmin ja enemmän hyödyllistä tietoa lapsen koulunkäynnistä. Lisäksi vanhempien arvostus ja kiinnostus koulutyötä kohtaan on lisääntynyt. Jälkimmäisessä, vuonna 2005 julkaistussa tutkimuksessa ilmeni myös vanhempien halu osallistua entistä enemmän yhteistyöhön sekä arjessa että suunnittelussa. (Korpinen 2008, 96–97.) Suomen Vanhempainliiton vuonna 2009 teettämä Vanhempien barometri sekä Lepistön (2009) tutkimus kodin ja koulun yhteistyöstä lapsen kasvun ja kehityksen tukena kertoivat hyvin samankaltaisia tuloksia nykyhetkestä - peruskouluikäisten lasten vanhemmat ovat melko tyytyväisiä koulun toimintaan ja yhteistyöhön. Barometrin mukaan valtaosa vanhemmista kokee olevansa tervetulleita kouluun ja saavansa kouluilta kannustusta yhteydenpitoon. Myös kuulluksi tuleminen koskien lapsen asioita koetaan riittäväksi. (Vanhempien barometri 2009, 11.) Siniharjun (2003) tutkimus tukee barometrin, Lepistön ja Korpisen tutkimuksen tuloksia siinä mielessä, että myös opettajat kokevat vanhempien myönteisyyden kodin ja koulun välistä yhteistyötä kohtaan (Siniharju 2003, 174).

Silti yhteistyö ei ole tasolla, jolla sen toivottaisiin olevan. Opettajien ja vanhempien tarpeet, toiveet ja mahdollisuudet osallistua eivät aina kohtaa. Vanhempien barometrin mukaan vanhempien huolenaiheita oli mm. opetusryhmien koko, opettajan ajan riittäminen ja liikenneturvallisuus. Näiden asioiden parantamiseksi vanhemmat toivoivat kodin ja koulun yhteistyön sekä yhteisöllisyyden vahvistamista. (Vanhempien barometri 2009, 13.) Ja vaikka vanhemmat haluaisivatkin osallistua enemmän yhteistyöhön, kertoo Korpisen (2008) artikkeli karun tosiasian siitä, etteivät vanhemmat ole kuitenkaan valmiita "uhraamaan" yhteistyölle aikaa kuin keskimäärin tunnin kuukaudessa. (Korpinen 2008, 96–97.) Ristiriita syntyykin vanhempien halusta toimia aktiivisemmin mutta haluttomuudesta käyttää yhteistyöhön enempää aikaa kuin aiemmin. Vuonna 2009 OAJ ja Educa messujen kyselyyn vastanneista opettajista lähes kaikki peräsivätkin vanhemmilta suuremman kasvatusvastuun ottamista (Turvallinen opinahjo -selvitys 2009, Onnismaan 2010, 36 mukaan). Lisäksi opettajista 14 prosenttia on uran aikana saanut vanhemmilta uhkauksia oikeudellisista toimenpiteistä (Salmi & Kivivuori 2009, 1). Miksi tarpeet ja toiveet eivät kohtaa näinkin tärkeässä asiassa? Miten voitaisiin saada aikaiseksi muutos parempaan suuntaan?

Medialla on tänä päivänä suuri rooli vaikuttaa siihen, mitä asioita nostetaan julkisuuteen, mistä näkökulmasta asioita esitetään ja mitä asioille halutaan tapahtuvan. Siksi pidän tärkeänä selvittää, kuinka paljon ja millä tavalla kodin ja koulun yhteistyötä on mediassa puitu viime vuosina. Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millaisen kuvan media on antanut kodin

ja koulun välisestä yhteistyöstä viimeisen viiden vuoden aikana. Pysin selvittämään myös, mistä yhteistyöhön liittyvistä asioista on kirjoitettu ja kenen ääni kirjoituksissa kuuluu. Mielenkiintoista on myös se, mihin kirjoituksilla pyritään. Ovatko ne enemmän toteavaa, kyseenalaistavaa vai vaativaa? Miten kirjoituksilla halutaan vaikuttaa ja tarjotaanko niiden yhteydessä mahdollisesti keinoja toteuttaa parempaa yhteistyötä? Tutkimusaineistona käytän valtakunnallisesti yhden suurimman mediakonsernin sanomalehteä Helsingin Sanomia, joka tavoittaa päivittäin lähes miljoona suomalaista (Sanoma News 2010).

Tutkimus toteutetaan laadullisena. Aineistona toimivat Helsingin Sanomien uutiset ja mielipidekirjoitukset. Aineisto kerätään viimeisen viiden vuoden ajalta. Vanhin julkaisu on alkuvuodesta 2005 ja tuorein vuoden 2010 lopusta. Aineiston kerääminen tapahtuu Helsingin Sanomien verkkoarkistoa hyödyntäen. Saatu aineisto analysoidaan pääasiallisesti laadullisena sisällönanalyysiä käyttäen mutta osaa aineistosta tarkastellaan myös määrällisenä Excel -taulukoinnin avulla.

Tutkimuksen ollessa kasvatustieteen pro gradu -tutkielma, on näkökulma luonnollisesti painottunut kasvatustieteisiin, kodin ja koulun yhteistyöhön, joka on oleellinen osa opettajan työtä. Median osuus tutkimuksessani on sekin tärkeä mutta on hyvä huomioida, että sitä on käsitelty luokanopettajan silmälasien läpi. Teoreettisessa viitekehyksessä on käytetty osittain lähteenä mediaa (lehtiartikkeleita ja Internet-lähteitä). Mielestäni se on perusteltua tutkimuksen liittyessä vahvasti mediaan, kunhan ei korosteta liikaa vain yhtä näkökulmaa.

2 KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ – YHDESSÄ HYVÄÄN

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, kuinka kodin ja koulun välistä yhteistyötä on huomioitu mediassa viimeisen viiden vuoden aikana. Jotta aineistoa voidaan tutkia ja jotta siitä voidaan tehdä johtopäätöksiä ja pohdintaa, on hyvä ensin selvittää kodin ja koulun välisen yhteistyön käsitettä ja tarkastella siihen sisältyviä tärkeitä näkökulmia. Tämän luvun tarkoituksena on selvittää, mitä kodin ja koulun yhteistyö on, miten se on muuttunut vuosien saatossa, mitkä tekijät sitä ohjaavat, mikä merkitys sillä on, millaisena pidetään hyvää yhteistyötä ja mitä haasteita siinä on huomattu olevan.

2.1 Yhteistyön käsite

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on koulun henkilökunnan sekä oppilaan huoltajan välistä toimintaa ja vuorovaikutusta. Koulun puolesta yhteistyötä tekee useimmiten opettaja mutta tilanteen vaatiessa myös muu henkilökunta kuten rehtori, terveydenhoitaja tai koulupsykologi. Oppilaan huoltajalla tarkoitetaan yleensä oppilaan vanhempia mutta huoltaja voi olla myös muu määrätty henkilö tai laitos, esimerkiksi lastenkoti. Tässä tutkimuksessa kodista ja vanhemmista puhuttaessa viitataan lapsen huoltajaan tai huoltajiin. Koululla tarkoitetaan pääasiassa yhteistyön tekijöitä eli opettajia ja rehtoreita. Oppilaalla ja lapsella taas tarkoitetaan ala- tai yläkoulua käyvää henkilöä. Tämän tutkimuksen osalta kodin ja koulun välistä yhteistyötä tarkastellaan peruskoulun näkökulmasta.

Vuorovaikutusta tapahtuu kasvotusten, puhelimitse, kirjeitse ja Internetin välityksellä (sähköposti, kotisivut ja blogit). Yhteistyön muotoja ovat esim. vanhempainillat ja -tapaamiset, kirjalliset tiedotteet, koulun erilaiset tilaisuudet sekä vapaaehtoistoiminta. Yhteistyö voi olla joko henkilökohtaista yhteydenpitoa tai yhteisötasolla tapahtuvaa toimintaa, kehitystyötä ja massainformointia. Yhteistyötä tehdään sekä koulun, luokan että oppilaan tasolla. Kodin ja koulun välisen yhteistyön lähtökohtana on koulun, opettajan tai vanhempien tarve olla yhteistyössä lapsen parasta ajatellen.

Yhteistyötä tehdään oppilaan takia ja sillä pyritään hänen kokonaisvaltaiseen ja tasapainoiseen kasvuun ja oppimiseen (Korpinen 2008, 98; Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 8). Hyvän yhteistyön pohjana on aikuisten tasavertainen kohtaaminen (Hilasvuori 2002, 18), jossa kummallakin osapuolella on oikeus puhua ja tuoda mielipiteensä esille mutta myös velvollisuus kuunnella. Ohjeistuksia yhteistyölle opettaja saa vaihtelevasti opettajankoulutuslaitoksessa. Lisäksi sekä opettaja että huoltaja saavat

ohjeistuksia ja tietoa yhteistyöstä opetussuunnitelmasta, koulun toimintasuunnitelmasta, perusopetuslaista ja kokemusten perusteella.

2.2 Yhteistyön kehitys

Yhteistyön merkitys on koettu erilaisena eri vuosikymmeninä ja sen käytännön toteutus, laatu ja määrä ovat vaihdelleet vuosien saatossa (Siniharju 2003; Metso 2004, 40–52). Ensisijaisena tavoitteena on kuitenkin aina ollut lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen tukeminen. Tämä tavoite voidaan havaita eri vuosikymmenten opetussuunnitelmia tarkasteltaessa. (Kansakoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 1952; Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 1970; Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1985 & 1994; Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004.) Tutkimus- ja kehittämistyön ansiosta kodin ja koulun välinen yhteistyö on Siniharjun mukaan määrällisesti lisääntynyt vuosikymmenten kuluessa. Merkittävä muutos on huomattavissa myös opettajien asenteessa yhteistyötä kohtaan – opettajat arvostavat yhteistyötä aiempaa enemmän. (Siniharju 2003.)

Kodin ja koulun välisen yhteistyön merkitys on havaittu jo varhain (Lehtolainen 2008, 86; Metso 2004, 42). 1800-luvun loppupuolelta 1950-luvun alkupuolelle yhteistyöllä ei kuitenkaan ollut vielä merkittävää roolia. Yhteistyö ei ollut kovinkaan monelle tuttu asia eikä siitä ollut tehty tutkimuksia. Lisäksi vuoden 1921 oppivelvollisuuslain mukana oli levinnyt käsitys, ettei vanhempien tarvitse enää hoitaa kasvatusta vaan koulu nähtiin ammattikasvattajana. (Huuskonen 1953, 5, 102.) Huuskosen mielestä kodin ja koulun välinen yhteistyö on ollut ”verrattain kauan epätydyttävällä tasolla” ja tämän vuoksi sitä olisikin kehitettävä. Vanhempien tulisi tukea ja ymmärtää koulun kasvatusta ja opetustyötä, ja koulun taas pyrittävä siirtämään kasvatustavasta takaisin koteihin. Koulun tulisi pystyä luottamaan kodin apuun kasvatuksessa ja yhteistyöllä helpottamaan toinen toistensa vaikeaa kasvatustehtävää. (Huuskonen 1953, 5, 102, 127–128.) Vuoden 1952 opetussuunnitelmassa alettiin painottaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja vuoden 1958 kansakouluasetuksessa opetuksen seuraaminen julistettiin julkiseksi (Kansakoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 1952; Lehtolainen 2008, 86).

Peruskoulu-uudistuksen myötä kodin ja koulun yhteistyöltä alettiin odottaa yhä enemmän. Uuden koulumuodon uskottiin lisäävän kodin ja koulun vuorovaikutusta. Kasvatustavasta oli palautunut kodille ja koska vanhemmat olivat viime kädessä vastuussa lapsestaan, haluttiin vanhempien vaikutusvaltaa kouluissa lisätä. 1970-luvulla annettiin näin ollen jo hyvinkin tarkat ohjeistukset, miten koti ja koulu yhdessä voivat kasvattaa ja opettaa lasta. Koulun tulee tietää tarpeeksi oppilaasta ja hänen kasvuympäristöstään ja vanhemmille tulee kertoa koulun kasvatustavoitteista, työtavoista, opettajista sekä oppilaan toiminnasta

koulussa. (Lehtolainen 2008, 86; Metso 2004, 44–45; Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 1970.)

1980-luvulla kodin ja koulun välisen yhteistyön merkitys korostui entisestään sekä kotien, oppilaiden että opettajien näkökulmasta (Mannerheimin lastensuojeluliitto 1987, 134). Yhteistyön tutkimukseen ja kehittämiseen panostettiin Siniharjun (2003) mukaan vahvasti ja vanhempien asennetta pidettiin myönteisenä. Koulun kannalta pidettiin erityisen tärkeänä, että kodin kasvatuspäämäärät ovat yhteneväisiä koulun kasvatuspäämäärien kanssa. Paananen (1985) toteaaakin kotikasvatuksen vaikuttavan sekä lapsen käyttäytymiseen, tapoihin että asenteisiin. Mikäli koti on kasvattanut lastaan yhteiskunnan normien mukaisesti, on lapsen helpompi sopeutua kouluun ja omaksua siellä opetettavia asioita. (Paananen 1985, 146.)

Siniharju (2003, 173) mainitsee 1990-luvun olleen hiljaisempaa yhteistyön kehittämisen ja tutkimuksen saralla mutta kyseisellä vuosikymmenellä toteutetut koulukohtaiset opetussuunnitelmat vauhdittivat osaltaan kiinnostuksen lisääntymistä 2000-luvulle saavuttaessa. Pitkäjänteinen yhteistyö on kuitenkin vielä nykyään harvinaista, koska useimmat vanhemmista eivät ole saaneet omilta vanhemmiltaan perinnettietona yhteistyön toimintatapoja (Launonen & Pulkkinen 2004, 93). Aloitteen tekeminen ja yhteistyön ylläpitäminen kuuluu ensisijaisesti koulun ja opettajan tehtäviin. Haasteena tämän päivän kasvatustyössä on osallistaa vanhemmat kokonaisvaltaisemmin koulun toimintaan (Karila 2006, 8). Edellisiin vuosikymmeniin verrattuna 2000-luvulla on yhteistyön osalta huomioitu paremmin vanhempien yksilöllisyys. Koulun tehtävänä on tarjota jokaiselle vanhemmalle mahdollisuus tehdä yhteistyötä omalla tavallaan ja yhteistyö nähdään voimavarana kummallekin osapuolelle (Kuuskoski 2002, 5).

2.3 Viralliset ohjeistukset

Viralliset määräykset ohjaavat omalta osaltaan koulujen roolia kotien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Edelleenkin koteja ei veloiteta millään tavalla osallistumaan yhteistyöhön mutta kouluja kylläkin. Tämä voi aiheuttaa ongelmia etenkin tilanteissa, joissa kouluilla on erityinen tarve olla tekemisissä yhteistyöhaluttoman kodin kanssa. Opettaja -lehden päätoimittaja Hannu Laaksola onkin vaatinut pääkirjoituksessaan myös vanhemmille määräyksiä yhteistyön tekemiseen. Hänen mielestään löytyy useita syitä, minkä vuoksi vanhemmat tulisi velvoittaa yhteistyöhön koulujen kanssa. Yhteistyö mm. ennaltaehkäisee oppilaan ongelmia ja auttaa löytämään yhteisen kasvatustien. (Laaksola 2008.) Laki ei kuitenkaan ole tae hyvälle lopputulokselle. Ruotsinkielisen opetustoimen päällikön Gustav Wikströmin mielestä mitkään lakimääräykset eivät saa sellaisenaan aikaan aitoa yhteistyötä vaan siihen tarvitaan molempien osapuolten halu (Ängeslevä 2002).

Vuoden 1998 perusopetuslaissa kouluja veloitetaan yhteistyöhön kotien kanssa eli oppilasta koskevista asioista tulee aina huomioida hänen huoltajansa. Yksilön oikeusturva takaa lisäksi vanhempien oikeuden tulla kuulluksi kaikissa lasta koskevista kysymyksissä (LKKY = Laatu kodin ja koulun yhteistyöhön 2007, 10). Perusopetuslaissa ei määritellä erikseen yhteistyön käytännön toteutusta vaan veloitetaan opetuksen järjestäjää määräämään kodin ja koulun yhteistyön toteutus (Perusopetuslaki 1998). 1.8.2003 voimaan tulleen tarkennuksen mukaan yhteistyön keskeiset periaatteet kirjataan opetussuunnitelman perusteisiin, joiden mukaan laadittuihin paikallisiin opetussuunnitelmiin sisällytetään kodin ja koulun yhteistyön järjestämistapa (Perusopetuslaki 2003).

Lain tarkennus onkin otettu huomioon vuoden 2004 opetussuunnitelman perusteissa, joka painottaa kodin ja koulun yhteistyön tärkeyttä ja antaa selkeitä ohjeita yhteistyön toteuttamiseen. Tarkempi määrittely tavoitteista, toimintatavoista ja sisällöistä jätetään kuitenkin paikallisten opetussuunnitelmien laatijoille, jotta yhteistyöstä saadaan kouluille ja oppilaiden vanhemmille yksilöllisesti sopivaa. Paikallisten opetussuunnitelmien tulisi selkeästi ilmaista miten ja millaista yhteistyötä tehdään, jotta koulun henkilökunnalle ja vanhemmille syntyy asiasta selkeä kuva (Perusopetuksen laatuksiteerit 2010, 51). Yhteistyö tukee opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ja oppimista. Lisäksi yhteistyö antaa voimavaroja sekä opettajille että vanhemmille. Opettajan oppilaantuntemus paranee ja opetuksen suunnittelu sekä toteutus helpottuvat. Vanhemmat taas saavat tukea kotona tapahtuvaan kasvatukseen. Yhteistyön tavoitteena on edistää lasten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa. Opettajalta vaaditaan kuitenkin aktiivista aloitetta yhteistyössä sekä keskustelua ja tiedottamista, jotta kaikki tarvittava tieto kulkee kodin ja koulun välillä ja vanhemmilla on mahdollisuus osallistua koulun kehittämiseen ja toimintaan. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004.)

2.4 Hyvä yhteistyö

Lapsi aloittaa kasvamisen ja kehittymisen kotona perheen parissa mutta hyvin pian lapsen elinympäristö laajenee. Kasvamiseen ja kehittymiseen alkavat vaikuttamaan vahvasti myös ikätoverit ja ammattikasvattajat päiväkodin ja koulun ominaisuudessa. Koti ja koulu ovatkin kaikista eniten lapsen kasvua ohjaavat tekijät ja ilman niiden yhteistyötä ja yhteisymmärrystä voi kasvattaminen osoittautua hyvin haasteelliseksi (Lepistö 2009, 9; LKKY 2007). Nykyisin lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyy erityisiä haasteita – kansainvälistyminen, perherakenteiden muutokset, taloudellinen epätasa-arvo sekä median ja tekniikan kehittyminen (Launonen ja Pulkkinen 2004, 27–45). Kaikki edellä mainitut asiat kasvattavat ja vahvistavat lapsia mutta niillä voi olla

myös henkistä pahoinvointia edistävä vaikutus. Miller huomauttaakin, että esimerkiksi juuri kouluissa pystytään huomaamaan lapsen henkinen pahoinvointi ja puuttumaan siihen ajoissa (Miller 2003, 19). Taloudelliset paineet näkyvät vanhempien kiireenä, jolloin kasvatus ja lapsen huomioiminen jäävät vähemmälle. Media taas välittää ajantasaista tietoa maailman ikävistä tapahtumista, luo vääristyneitä mielikuvia täydellisestä ihmisestä ja korostaa kilpailua ja menestymistä. Lasten on vaikea selviytyä ilman aikuisten tukea. Tämän vuoksi kodilta ja koululta pitää löytyä vahvaa kasvatuskumppanuutta eli yhdessä asetetaan tavoitteet ja toimitaan niiden mukaisesti lapsen parasta ajatellen (Perusopetuksen laatukriteerit 2010, 50).

Hyvää yhteistyötä on vaikea määritellä. Sitä ei saada aikaan vain tietynlaisella toiminnalla ja ohjeilla vaan siihen vaikuttavat aina yhteistyötä tekevät ihmiset. Jokainen opettaja, rehtori ja vanhempi on yksilö, jonka persoona tuo oman mausteen yhteistyön tekemiseen (Karila 2006, 95). Hyvä yhteistyö koostuu monesta pienestä palapelin palasta. Palojen loksahdessa kohdalleen syntyy kasvatuskumppanuutta, joka yhdistää opettajan asiantuntijuuden oppilaan kehityksestä ja oppimisesta sekä vanhempien asiantuntijuuden omasta lapsestaan (de Carvalho 2001, 1; Korpinen 2008, 94) mutta huomioi samalla sekä opettajat että vanhemmat yksilöinä. Hyvä yhteistyö voidaan määritellä sen perusteella, päästäänkö toiminnalla haluttuihin tuloksiin eli oppilaan asioiden parantumiseen ja tasapainoiseen kehitykseen ja oppimiseen. Vaikka hyvää yhteistyötä voidaan tehdä monella eri tavalla ja monella eri tasolla, on kuitenkin havaittu muutamia selkeitä tekijöitä jotka luovat vahvan pohjan hyvälle yhteistyölle. Seuraavat, hyvän yhteistyön *tunnusmerkit*, pohjautuvat Opetushallituksen ja Suomen Vanhempainliiton yhteiseen vuoden 2007 julkaisuun *Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön*.

Hyvän yhteistyön lähtökohdana on keskinäinen *arvostus*. Tämän asian ovat kokeneet erityisen merkitykselliseksi sekä vanhempia edustava Suomen vanhempainliitto että kasvatusalaa edustava Opetusministeriö (Perusopetuksen laatukriteerit 2010, 50; Suomen Vanhempainliitto 2010a). Arvostus on kaikkien yhteistyön osapuolten *kunnioittamista* ja hyväksymistä. Jokaisella on mahdollisuus ilmaista ja perustella mielipiteensä. Kokemus arvostettuna olemisesta edesauttaa *myönteisen* ja *avoimen* yhteistyöilmapiirin syntymistä. Kunnioitus taas merkitsee paljon tilanteissa, joissa vanhempien ja opettajan arvomaailma ja kulttuuritausta eroavat huomattavasti toisistaan. (LKKY 2007, 11–12.)

Avoin ja myönteinen ilmapiiri vaikuttaa oleellisesti vanhempien ja opettajan väliseen *kuulemiseen* ja *vuoropuheluun*. Kuulemisella ja vuoropuhelulla pyritään kaikkien osapuolten yhteisymmärrykseen, jolloin tärkeäksi asiaksi nousee toisen ihmisen ajatusten ja viestien avoin ja rehellinen vastaanotto sekä keskustelu tavalla, johon kaikki voivat osallistua. Tärkeää on saada tulla kuulluksi erityisesti silloin kun siihen on tarvetta. Koulujen haaste onkin tavoittaa kaikki vanhemmat ja löytää jokaiselle sopiva aika ja paikka osallistua yhteistyöhön. (LKKY 2007, 11–12.) Opettaja-lehden päätoimittaja Hannu Laaksola pitääkin tärkeänä, ettei yhteistyö kodin ja koulun välillä ole vain

viestien lähettämistä vaan myös fyysistä läsnäoloa, jolloin toinen osapuoli kohdataan aidosti (Laaksola 2008).

Kuulluksi tuleminen rehellisellä ja aidolla tavalla herättää *luottamusta* osapuolten välille. Luottamus rakentuu vähitellen ja siihen tarvitaan pitkäjänteistä kanssakäymistä. Oikeudenmukaisuus on yksi luottamuksen tärkeimpiä tukipilareita. Opettajan tulee kohdella oppilaita ja vanhempia oikeudenmukaisesti, jotta luottamus rakentuu vahvaksi. Lisäksi opettajan osoittama arvostus ja yksilöllinen lasten huomioiminen lisäävät vanhempien luottamusta koko koulun toimintaa kohtaan. (LKKY 2007, 11–12.)

Luottamus yhteistyön muihin osapuoliin ja tunne siitä, että saa tarvittaessa tukea muilta edistää *tasavertaisuutta ja vastuun jakamista*. Yhteistyötä syntyy kun osapuolet kokevat olevansa samalla tasolla, ymmärtävät toistensa vahvuudet ja tuntevat itsensä tarpeelliseksi. Vanhemmille on tärkeää kokea olevansa tervetullut koulun kehittämiseen ja toimintaan mutta heidän tulee myös ymmärtää koulun toimivan tietyillä voimavaroilla ja tiettyjen sääntöjen puitteissa, eivätkä vanhemmat voi vaatia mitä tahansa (LKKY 2007, 12; OEN = Opetusalan eettisen neuvottelukunnan kannanotto 2007). Koulun taas on nähtävä vanhemmat ennen kaikkea voimavarana (Korpinen 2008, 94) ja opettajien on jo ammattietiikkansa puolesta otettava vanhemmat todellisiksi kasvatuskumppaneiksi ja huomioitava heidän yksilölliset valmiutensa osallistua (OEN 2007). Jokaista tarvitaan ja jokaisen on ymmärrettävä oma tärkeä roolinsa yhteistyössä, niin opetuksen järjestäjän, rehtorin, opettajan kuin vanhempienkin (LKKY 2007, 14–16). Vastuun jakamista lapsen koulunkäynnistä ei Laaksolan (2008) mukaan tehdä koulujen ja opettajan työtä helpottamaan vaan lasten ja perheiden etua ajatellen.

Koulujen rooli on olla *aloitteen* tekijä kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä (LKKY 2007, 11). Koululta tai opettajalta saatu, sävyiltään avoin ja positiivinen, kutsu osallistua yhteistyöhön ja tulla koululle vaikuttaa tutkimusten mukaan myönteisesti vanhempien asenteeseen. He kokevat olevansa tervetulleita ja toivottuja sekä tärkeä tuki lapsen oppimiseen liittyvissä asioissa. (Hoover-Dempsey ym. 2005, 110.) Lepistön (2009, 74) tutkimuksen mukaan vanhemmat odottavat koulun olevan aloitteellinen ja myös kannustava yhteistyöhön. Koulussa ensimmäinen vuosi on usein tärkein hetki myönteisen ja toimivan yhteistyön pohjan luomiselle. Vanhemmat saavat silloin ensivaikutelman koulun toiminnasta ja omasta roolistaan lapsen koulunkäynnissä. (LKKY 2007, 11, 16.) Vanhemmat ovatkin usein *aktiivisempia* lapsen ensimmäisten kouluvuosien aikana mutta vähitellen kiinnostus ja aktiivisuus vähenevät. Yhteistyön *jatkuvuus* olisi kuitenkin oppilaan kannalta erittäin tärkeää, jotta oppilas saa tukea opintojen tärkeissä ja herkissä siirtymävaiheissa (Launonen ym. 2004, 92; LKKY 2007, 16).

2.5 Yhteistyön merkitys

Yhteistyön merkitystä ei voi väheksyä. Useiden tutkimusten mukaan yhteistyölle on vahvat perusteet (de Carvalho 2001, 1; Henderson & Berla 1994; Henderson & Mapp 2002, 78; LKKY 2007, 3) ja yhteistyössä voittavat kaikki; oppilaat, vanhemmat ja koulu. Kodin ja koulun yhteistyön pitäisi olla aina lapsilähtöistä eli päämääränä oppilaan hyvinvointi ja tasapainoinen kehitys. Yhteistyö on lapsen koulunkäyntiä tukevaa ja kannustavaa ja tärkeässä osassa etenkin silloin kun oppilaalla ilmenee ongelmia (OEN 2007). Varhainen puuttuminen edesauttaa ongelmien ratkaisemista mutta Millerin (2003) mukaan yhteistyöllä voidaan myös ennaltaehkäistä ongelmia. Vanhempien asenne koulua kohtaan heijastuu lapsen koulumenestykseen ja koulussa viihtymiseen. Kun vanhemmat arvostavat koulua ja opettajan työtä ja osoittavat aitoa kiinnostusta lapsen koulunkäyntiä kohtaan, on oppilaankin yleinen asenne ja arvostus koulunkäyntiin myönteisempi (LKKY 2007, 3). Myönteinen asenne ei ole suinkaan ainoa positiivinen tulos kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä. Tutkimusten mukaan vanhemmat voivat aktiivisella osallistumisellaan vaikuttaa suotuisasti oppilaan motivaatioon ja oppimistuloksiin (Hoover-Dempsey ym. 2005, 123-124; Henderson & Mapp 2002), sosiaalisiin taitoihin ja käytösongelmiin (El Nokali, Bachman & Votruba-Drzal 2010), työskentelytaitoihin ja oppimisen itsesäätelyyn (Xu & Corno 2003) sekä aktiivisuuteen ja poissaoloihin (Epstein & Sheldon 2002). Yhteistyöllä on vaikutusta myös koulu- ja luokkatasolla. Aikuisten sosiaalinen verkostoituminen ja keskinäinen vuorovaikutus ovat mallina lapsille. (LKKY 2007, 3,11.) Kun aikuiset tulevat toimeen keskenään ja tekevät yhdessä asioita myös lasten kanssa, luo se yhteenkuuluvuuden tunnetta koko koulun sisällä.

Oppilaiden hyöty kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä on kaikista tärkeintä mutta yhteistyöstä on paljon etua myös vanhemmille ja koko koululle. Hendersonin ja Berlan (1994) laajan selvityksen (66 tutkimusta, raporttia ja kirjaa) mukaan positiiviset vaikutukset kertaantuvat lumipalloefektin mukaisesti. Vanhempien osalta yhteistyön tekeminen kasvattaa luottamusta ja ymmärrystä sekä opettajan työtä että koulun toimintaa kohtaan. He saavat opettajalta kiitosta ja arvostusta osallistumisesta ja alkavat luottaa enemmän myös omiin kykyihinsä auttaa lasta ja olla hyviä kasvattajia. Yhdessäolo ja keskusteleminen lapsen kanssa lisääntyvät kun vanhemmat osallistuvat ja ovat kiinnostuneita koulunkäynnistä. Vanhemmat tekevät myös aktiivisemmin päätöksiä koskien lasta ja osallistuvat herkemmin muuhunkin yhteiskunnan toimintaan. (Henderson & Berla 1994, 15, 28–31.) Vanhemmat saavat yhteistyötä tehdessään paljon tietoa lapsensa oppimisesta, kehittymisestä, vahvuuksista ja heikkouksista. Näin heillä on mahdollisuus tukea lasta monipuolisesti. (LKKY 2007, 3.) Opettajan tulisikin muistaa antaa vanhemmille myös positiivista palautetta oppilaan koulunkäynnistä. ja tätä vanhemmat toivoivatkin Lepistön (2009, 77) tutkimustulosten mukaan. Lumipallo kasvaa kun vanhempien aktiivisuuden myötä opettajan vaativa ja vastuullinen työ helpottuu.

Vanhemmilta saatu tieto lapsen käyttäytymiseen vaikuttavista asioista, lapsen toiminnasta koulun ulkopuolella ja lapsen kiinnostuksen kohteista lisäävät opettajan oppilaantuntemusta. Oppilaantuntemus taas helpottaa opetuksen suunnittelua ja toteutusta (LKKY 2007, 3). Opettajat oppivat tunnistamaan myös erilaisia perheitä ja erilaisia tarpeita, jolloin he pystyvät tarjoamaan entistä yksilöllisempiä yhteistyömuotoja. Vanhemmilta saatu arvostus ja tuki parantaa työtyytyväisyyttä ja työmoraalia. Kun opettajat viihtyvät työssään, kun vanhemmat arvostavat opettajia ja tukevat koulun toimintaa ja kun oppilaat menestyvät entistä paremmin, kasvaa koko koulun maine. (Henderson & Berla 1994, 15, 28–31.)

2.6 Yhteistyön haasteet

Yhteistyö ei aina suju niin kuin haluttaisiin ja siihen voi sisältyä erilaisia haasteita ja ongelmia. Kasvatus yhdistää Metson (2004) mukaan kodin ja koulun ja luo jännitteisiä suhteita näiden kasvatusympäristöjen välille (Metso 2004, 3). Jokaisella kasvatusympäristön jäsenellä on omat toiveensa, tarpeensa ja mahdollisuutensa osallistua yhteistyöhön eikä ristiriidoilta voida välttyä. Opettajalla on jo työnsä puolesta velvollisuus olla yhteydessä koteihin (Perusopetuslaki 1998). Lisäksi opettajalla on valta-asema tiettyihin oppilasta koskeviin asioihin kuten arviointiin ja oppilaaseen liittyviin lausuntoihin (OEN 2007). Vanhemmilla taas on kasvatusvastuu omasta lapsestaan ja näin myös oikeus tulla kuulluksi kaikissa lasta koskevissa asioissa (LKKY 2007, 10) mutta ei velvollisuutta osallistua yhteistyöhön. Kodin ja koulun tulisikin tunnistaa yhteistyön sisältämät jännitteet, jotta ne eivät estäisi hyvää yhteistyön muodostumista (OEN 2007). Metso nostaa tutkimuksessaan esiin muutamia jännitteitä luovia asioita, jotka kodin ja koulun välisessä yhteistyössä nousevat tasaisin väliajoin pinnalle: kasvatusvastuu, ongelmapainotteisuus, vanhempien asenne ja tavoittaminen, koulun sulkeutuneisuus sekä opettajan asenne ja tavoittaminen (Metso 2004, 52–53, 115–132).

2.6.1 Kasvatusvastuu

Kenelle kuuluu vastuu lapsen kasvattamisesta? Kysymys on tärkeä ja sen vuoksi keskustelun aiheena tasaisin väliajoin. Nykytutkimusten mukaan kasvatusvastuun nähdään pääasiallisesti kuuluvan vanhemmille mutta ammattikasvattajien ja vanhempien näkemyksissä on havaittu myös erimielisyyksiä (Lepistö 2009; Metso 2004; Seppälä 2000). Iltalehden uutisointi ”OAJ ja vanhempainliitto napit vastakkain” kuvastaa hyvin kodin ja koulun vastakkainasettelua. Uutisessa OAJ:n puheenjohtaja Olli Luukkainen ilmaisee huolensa vanhempien heikentyneestä kyvystä erottaa kodin ja koulun

vastuualueet. Kouluilta odotetaan ja vaaditaan yhä enemmän myös kasvatuksellisissa asioissa. Vanhempainliiton toiminnanjohtaja taas puolustaa vanhempia ja kertoo heidän olevan nykyään kiinnostuneempia lastensa koulunkäynnistä ja tämä saatetaan kouluissa kääntää negatiiviseksi asiaksi. (Iltalehti 8.8.2010.) Metson tutkimus kertoo vanhempien ja opettajien olevan samaa mieltä kasvatustavasta. Heidän mielestään kasvatustavoitukset kuuluvat vanhemmille ja opettajien tehtävä on opettaa (Metso 2004). Metson tutkimustuloksia tukevat Vanhempainliiton kannanotto ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Molempien mukaan kasvatustavoitukset kuuluvat ensisijaisesti kodille. Koulun tehtävänä on kasvattaa lasta kouluyhteisön jäsenenä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004; Suomen Vanhempainliitto 2010b).

On tutkimuksia, joiden mukaan asia ei ole näin mustavalkoinen vaan vanhemmat ja opettajat näkevät asian eri tavalla. Vuonna 2000 tehdyn Väestöliiton perhebarometrin mukaan vanhemmat kokivat tuolloin jakavansa kasvatustavoitukset koulun kanssa, mutta opettajat eivät olleet samaa mieltä. He kokivat olevansa liikaa vastuussa lasten kasvattamisesta. (Seppälä 2000.) Lepistön tuoreemmassa tutkimuksessa tulokset kertovat asian olevan edelleen osittain näin. Vanhemmat olisivat valmiita jakamaan kasvatustavoitukset koulun kanssa mutta opettajat pelkäävät opetuksen laadun heikentyvän, jos heidän vastuutaan kasvatuksellisista asioista lisätään. (Lepistö 2009, 82–84.) Yhteistyössä tulisikin päästä yhteisymmärrykseen siitä, kenen vastuulla mikäkin lasta koskeva asia on ja millä tavalla kasvatustavoitukset halutaan ja voidaan jakaa kodin ja koulun välillä.

2.6.2 Ongelmapainotteisuus

Whitaker ja Fiore (2001, 10) muistuttavat ammattikasvattajille suunnatussa kirjassaan positiivisten viestien tärkeydestä. Heidän mukaansa positiivisuus vaikuttaa ensimmäisen yhteydenoton ja kohtaamisen kautta koko yhteistyön rakentumiseen. Positiiviset viestit kotiin vahvistavat myönteisen ilmapiirin syntymistä. Jos opettaja ei välitä myös positiivisia asioita oppilaasta, ei kotiin mene kuin negatiivisia viestejä tai yhteydenpito on lähes olematonta. (Whitaker & Fiore 2001, 10.) Yhteydenpidon ollessa aina negatiivispainotteista alkavat vanhemmat pahimmassa tapauksessa mieltämään koulun negatiivisena ja ikävänä paikkana ja usein vanhempien asenne koulua kohtaan siirtyy myös heidän lapseensa. Ongelmatilanteisiin liittyy vanhempien osalta myös voimakkaita huolen ja pelon aiheita (OEN 2007). Negatiiviset viestit saavat herkästi aikaan puolustautumiseffektin, jolloin aletaan syytellä muita (Eskelinen 2000, 23). Vanhemmat haluavat ajatella lapsestaan vain hyvää ja käsittelevät asioita oman lapsensa parasta ajatellen, jolloin ongelmatilanteiden ratkaisu voi olla hyvinkin haastavaa. Eskelinen (2000, 17–18) toteaa kirjassaan vanhempien puolustavan yleensä lapsiaan ja vähättelevän opettajan näkemystä asiasta, jolloin opettajan auktoriteetti on heikentynyt ja hän jää ilman

vanhempien tukea. Opettajalta vaaditaan vahvaa ammattitaitoa ja itseluottamusta kohdata vaikeat tilanteet.

2.6.3 Vanhempien passiivisuus ja asenne

Yksi koulun haastavimmista tehtävistä on tavoittaa kaikki vanhemmat ja tarjota heille mahdollisuus tehdä yhteistyötä omien voimavarojen mukaan. Ajan puute on koettu yhdeksi suurimmista esteistä yhteistyön tekemiseen niin opettajien kuin vanhempienkin taholta. Siniharjun väitöskirjassa vuonna 1999 opettajat olivat sitä mieltä, ettei vanhemmilla ole tarpeeksi aikaa yhteistyölle eikä myöskään opettajille tarjota koulun puolesta resursseja ajan ja palkan muodossa (Siniharju 2003, 107). Flynn ja Nolan (2008, 178) puolestaan tutkivat rehtoreiden mielipidettä vanhempien osallistumisesta. Suurin osa rehtoreista mainitsi vanhempien kiireen ensisijaiseksi syyksi olla osallistumatta. Heikkilän (2007) tutkimuksessa vanhemmat vahvistavat opettajien ja rehtoreiden huolen sillä vanhemmat arvostavat yhteistyötä mutta aikaa sille ei tahdo löytyä tarpeeksi. Vanhemmat olivat tutkimuksen mukaan hyvin haluttomia järjestämään tapahtumia tai osallistumaan niihin. (Heikkilä 2007, 72.) Laaksola (2008) huomauttaakin artikkelissaan, ettei iso osa vanhemmista koe yhteydenpitoa tarpeelliseksi. Hänen mukaansa yhteydenpito on aktiivisinta niiden vanhempien kanssa, joiden lapsilla on asiat hyvin ja heikoimmin yhteyden saa niihin vanhempiin, joiden lapset kärsivät ongelmista vaikka juuri heidän pitäisi saada kodin ja koulun yhteistä tukea. (Laaksola 2008.) Osa vanhemmista saattaa valita osallistumattomuuden kuitenkin sillä perusteella, että on tyytyväinen koulun toimintaan eikä koe tarpeelliseksi olla toiminnassa mukana (OEN 2007). Lisäksi Metson (2004) tutkimuksessa etenkin yläkoulun oppilaat halusivat pitää vanhemmat poissa koulusta (Metso 2004, 115–116). Koulun tulisikin tunnistaa eri syyt, joiden takia vanhemmat eivät osallistu yhteistyöhön ja varmistaa ettei oppilas joudu kärsimään vanhempien osallistumattomuudesta (OEN 2007).

Vanhemmat voivat olla asenteeltaan hankalia ja yhteistyöhaluttomia monista eri syistä (Kersey & Masterson 2009, 35). Whitakerin sekä Fioren (2001, 5) mukaan aina löytyy riidanhaluisia ja yhteistyökyvyttömiä vanhempia, joihin opettaja joutuu käyttämään enemmän aikaa ja voimavaroja kuin yhteistyökykyisiin vanhempiin (myös OEN 2007). Siniharjun (2003, 107) tutkimuksessa vanhempien negatiiviset tai passiiviset asenteet koettiin opettajien mielestä yhteistyötä haittaavaksi tekijäksi. Eskelisen (2000, 19) mukaan vanhemmat saattavat jopa vetää maton koulun kasvatustyön alta omilla negatiivisilla asenteillaan ja sanomisillaan. Vanhempien olisikin tärkeä muistaa, että heidän omalla käytöksellään on vaikutusta lasten käytökseen ja asenteisiin (Whitaker & Fiore 2001, 5). Vanhempien selkeästi poikkeavat näkemykset hyvästä kasvatuksesta ja perheen tehtävästä johtuvat usein erilaisesta arvomaailmasta, elämänhistoriasta ja roolimalleista (Karila 2006, 95). Vanhemmat ovat perineet omilta vanhemmiltaan tietynlaiset arvot ja kasvatusten menetelmät, joiden perusteella itse toimivat (Whitaker & Fiore 2001, 3–

6) ja heidän asenteensa ja käsityksensä koulusta perustuvat osittain myös omiin kouluaikoihin (Kersey & Masterson 2009, 35). Metson (2004, 113) tutkimuksen mukaan vanhemmat peilaavat nykykoulua omiin koulu aikoihinsa ja sitä kautta muodostavat mielipiteitä asioista jotka ovat hyvin ja asioista jotka pitäisi muuttaa. Vanhempien hankala käytös voi johtua myös suurista huolista omassa elämässään, jolloin lasten kasvattaminen ja huomioiminen kärsii (OEN 2007). Tällöin yhteistyöhön ei riitä voimavaroja ja koulu voi olla paikka johon vanhemmat purkavat turhautuneisuuttaan käyttäytymällä hankalasti. Vanhemmillä ei kuitenkaan ole millään perusteella oikeutta kohdella opettajia huonosti, oli heidän taakkansa mikä tahansa. Usein juuri hankalien vanhempien lapsilla on ongelmia, joiden ratkaisemiseksi olisi erityisen tärkeää saada yhteistyö sujumaan. Jos vanhemmat yrittävät parhaansa eivätkä vain pysty tai osaa paremmin, on opettajan tehtävä auttaa heitä löytämään keinoja lapsen tukemiseen. (Whitaker & Fiore 2001,5, 9.)

2.6.4 Koulun toiminta

Vaikka koulut velvoitetaan lain ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti tekemään yhteistyötä kotien kanssa opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa, on todellisuus välillä jotain muuta. Korpinen (2008) toteaa kodin ja koulun yhteistyön kehittämisen olleen pääasiallisesti vain koulujen ja hallinnon käsissä kun taas vanhempien rooli on jäänyt pienemmäksi. Aktiivinen osallistuminen sekä arjen työhön että opetussuunnitelmien kehittämiseen on vanhempien puolelta vähäistä. (Korpinen 2008, 94.) Metson (2004) tutkimuksessa vanhemmat olivat enemmän tiedon vastaanottajia kuin yhteistyökumppaneita. Koulu nähdään edelleen suljettuna tilana, jonne vanhemmat kutsutaan erikseen, usein kun koulupäivä on jo ohi. (Metso 115–116, 132.) Lepistön tutkimuksessa vanhemmat kävivät pääasiallisesti koulussa koulun yhteisissä juhlissa sekä vanhempainilloissa eli erikseen kutsuttuna. Vanhemmat eivät tutkittavan lukuvuoden aikana kokeneet vaikuttaneensa juurikaan koulun toimintakulttuuriin tai opetussuunnitelmaan. Opettajat eivät tutkimuksen mukaan edes toivoneet vanhempia mukaan opetussuunnitelmatyöhön. (Lepistö 2009, 41–42.)

Koska vanhemmat ovat lapsen parhaita asiantuntijoita, ei vanhempien torjuminen ja yhteistyön väheksyminen ole opettajalta hyväksyttävää (Korpinen 2008, 99). Opettajan asenteeseen kodin kanssa tehtävään yhteistyöhön vaikuttaa kuitenkin moni tekijä. Valmiudet yhteistyön tekemiseen voivat olla jo alkujaan heikot opettajan koulutuksen takia. Koulutus ei välttämättä tarjoa tarpeeksi teoriaa ja käytäntöjä kodin kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Jos opiskelijalta puuttuu kokemuksia vanhempien kanssa työskentelystä hänen siirtyessään työelämään, voi opettajasta tulla arka tekemään aloitetta tärkeissä yhteistyöasioissa (Korpinen 2008, 100–101).

Kokemusten puuttuminen vaikuttaa myös ymmärrykseen siitä, mikä on vanhempien rooli oppilaan koulunkäynnissä ja kuinka paljon vanhemmista todellakin on hyötyä. Rehtoreiden käsityksiä tutkittaessa roolien

määrittelemisen ja ymmärtämisen oli yksi selkeä syy opettajan yhteistyöhaluttomuuteen. Suurimmaksi syyksi yli puolet rehtoreista mainitsi kuitenkin opettajan itseluottamuksen puutteen ja huonot yhteistyötaidot. (Flynn ja Nolan 2008, 179.) Mikäli opettajalla on taipumus syyllistää vanhempia oppilaan ongelmista, on todennäköistä, etteivät vanhemmat enää halua jatkaa yhteistyötä. Syyllistämistä tapahtuu kuitenkin myös toisinpäin. Vanhempien jatkuvat vaatimukset ja syytökset saavat opettajan varpailleen. (Kersey & Masterson 2009, 35.) Osa opettajista koki rehtoreidenkin mukaan vanhemmat uhkaksi omalle työlleen (Flynn ja Nolan 2008, 179). Aina syy ei löydy opettajasta itsestään, vaan vähäiset resurssit, vaikea luokka, yksin pärjääminen ja näiden seurauksena jopa uupumus hankaloittavat opettajan osallistumista yhteistyöhön. Perusopetuksen laatukriteerien (2010, 51) mukaan kodin ja koulun välinen yhteistyö tulisi huomioida osana opettajan työtehtäviä ja sille pitää varata tarpeeksi resursseja kuten aikaa ja tukea.

3 MEDIAN MAHTI

Median mahti kappaleen punaisena lankana toimii kehittämäni kuvio (kuvio 1) median, yksilön ja yhteiskunnan suhteesta toisiinsa. Omassa tutkimuksessani tarkastellaan vain median luomaa kuvaa kodin ja koulun yhteistyöstä mutta ymmärtääksemme tutkimuksen merkityksen, on seuraavaksi käsiteltävä laajemmin mediaa ja sen vaikutusta. Ensimmäisenä keskitytään avaamaan termejä media, journalismi, uutinen ja mielipide. Sen jälkeen tarkastellaan uutisten ja mielipiteiden muotoon, sisältöön ja julkaisu-arvoon vaikuttavia mediaympäristötekijöitä, joiden osalta tässä tutkimuksessa keskitytään journalistiikan sääntöihin ja kulttuuriin sekä uutiskriteereihin. Seuraavaksi pohditaan median roolia ja vaikutusta yhteiskunnassa ja raotetaan mediaan liittyvää problematiikkaa. Lopuksi lyhyt katsaus siihen, miten kodin ja koulun yhteistyön puimista mediassa on huomioitu tähän mennessä.

Tutkimuksen lähtökohtana on siis avata silmiä median tapaan käsitellä kodin ja koulun yhteistyötä. Media antaa tietynlaisen kuvan asiasta ja sisällöistä ja tämän kuvan perusteella yksilöt yhteiskunnassamme muokkaavat omia käsityksiään ja mielipiteitään kodin ja koulun yhteistyöstä. Ihmiset tulevat mahdollisesti enemmän tietoisemmiksi yhteistyön puutteesta, tärkeydestä ja mahdollisista muodoista. Uutisoinnin perusteella voi syntyä vääriä käsityksiä tai tarpeellisia huomioita. Yksilöt voivat ottaa asioihin henkilökohtaisesti kantaa esimerkiksi mielipidekirjoituksilla tai herättää isompina ryhminä yhteiskunnallista keskustelua ja siirtää muutospainetta päättäjien suuntaan. Ryhmiä edustavat ammattiliitot ja yhdistykset (esim. opettajien ammattiyhdistys OAJ ja vanhempainyhdistys) ovat tässä vaiheessa yleensä aktiivisia. Paineen alla päättäjät ryhtyvät sanoista tekoihin ja alkavat valmistella mahdollisia lakimuutoksia, asetusten tarkennuksia ja uusia tutkimuksia. Uusien tutkimustulosten ja muutosten myötä kunnissa ja kouluissa ryhdytään ajan myötä uusimaan ja tarkentamaan käytäntöjä. Kouluista tieto siirtyy myös vanhemmille. Hitaasta muutoksesta syntyy uusia tapoja tehdä yhteistyötä ja muuttuneita asenteita yhteistyötä kohtaan. Median läsnäolo säilyy kuitenkin ja heillä on mahdollisuus jälleen uutisoida aiheesta ja luoda ehkä uudenlaista kuvaa. Parhaassa tapauksessa, kaikkien vaiheiden kautta, yhteistyö koee positiivisia muutoksia.

KUVIO 1 Median, yksilön ja yhteiskunnan suhteet kodin ja koulun yhteistyössä

3.1 Median käsite

Medialla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa joukkoviestintää. Joukkoviestintä on ollut enemmän viestinnän ammattilaisten käyttämä termi ja nykyisin puhutaankin enemmän mediasta, jonka myös suuri yleisö tunnistaa. Media määritellään yleisesti sanoman välittämiseksi suurelle yleisölle (esim. Juholin & Kuutti 2003, 10; Kunelius 2003, 17). Tarkemmin määriteltynä median

tarkoituksena on välittää eteenpäin sekä muiden tuottamaa että itse tuottamaa tietoa mahdollisimman laadukkaasti ja kannattavasti eri kanavien kautta (Juholin & Kuutti 2003, 39; Kunelius 2003, 17, 20). Suomessa media on vahvistanut jalansijaansa vuosien saatossa ja mediatalous on Juholinin ja Kuutin (2003, 39) mukaan moninkertaistanut volyyminsa viimeisen 50 vuoden aikana. Mediaan liitetään nykyään aiempaa enemmän taloudellinen puoli. Valtamediat ovat liikeyhtiöitä, jotka tavoittelevat sijoituksilleen voittoa. Taloudelliset pyrkimykset tuovat mukanaan kilpailun ja kysymyksen median perimmäisen olemassaolon tarkoituksesta. (Kansanvalta 2011.) Tähän kysymykseen palaamme myöhemmin kappaleessa median rooli ja vaikutusvalta. Mediaan kuuluvat vahvasti mm. sanoma- ja aikakauslehdet, verkkolehdet, radio, televisio ja Internet. Näiden kanavien välityksellä ihmiset vastaanottavat päivittäin valtavan määrän informaatiota – mainoksia, uutisia, viihdettä ja mielipiteitä. Tämän tutkimuksen osalta mediakentässä keskitytään vain uutisiin ja mielipidekirjoituksiin.

Journalismi on yksi median osa-alue ja se kattaa koko mediasta noin 10 – 20 prosenttia. Journalismi on ajankohtaista ja faktapohjaista joukkoviestintää (Juholin & Kuutti 2003, 11; Kunelius 2003, 21) eli asioiden raportoimista nopeasti ja sellaisenaan. Journalismi näkyy suurelle yleisölle vahvimmin **uutisten** muodossa sillä Kuutin (2001, 12) mukaan valtaosa tiedotusvälineiden päivittäisestä tarjonnasta on uutisia. Kuutti kertoo uutisjournalismin olevan tiedonvälitystä ja viihdyttämistä. Se on pääosin neutraalia mutta myös myönteistä tai kielteistä. Uutisjournalismi välittää ajankohtaisia tapahtumia ja aiheita nopealla aikataululla. Sen lähteet ovat usein virallisia tai byrokraattisesti sopivia asiantuntijoita ja lähteillä on suuri valta aiheen ja näkökulman määrittämisessä. Uutisjournalismin tuottamiin tietoihin yleensä luotetaan, koska ne mielletään virallisiksi ja todenmukaisiksi. (Kuutti 2001, 31.) Työni kannalta onkin tärkeää ymmärtää että uutiset toimivat todellisuuden kuvana monille ihmisille.

Uutisten lisäksi tässä tutkimuksessa tarkastellaan **mielipidekirjoituksia**, jotka kuuluvat vahvasti mediaan. Mielipidekirjoitusten avulla tavallisilla ihmisillä on mahdollisuus saada äänensä kuuluviin, ottaa kantaa asioihin ja herättää keskustelua. Oppaan mielipidekirjoitusten laatimisesta kirjoittaneet Mikkonen ja Lehikoinen (2010) mainitsevatkin mielipidekirjoitusten olevan tärkeä osa yksilöiden vaikutusmahdollisuuksia. Ihmisten kansalaismielipiteitä peilaavat arvostukset, huolet ja toiveet välittyvät kirjoitusten kautta medialle ja lukijoille. (Mikkonen & Lehikoinen 2010, 3.) Keskustelevuus on Jyväskylän Yliopiston Kielikeskuksen mukaan ominaista mielipidekirjoituksille. Mielipidekirjoituksissa voidaan esittää joko oma uusi mielipide tai kirjoittaa vastine aiemmin esitettyyn mielipiteeseen (Jyväskylän Yliopiston Kielikeskus). Nykyään ihmisten on helppoa ilmaista mielipiteitään netissä mm. sosiaalisissa medioissa sekä erilaisilla keskustelupalstoilla. Sanomalehdissä sen sijaan esiintyvät mielipidekirjoitukset ovat laadukkaampia, asiallisempia ja luotettavampia sillä niiden julkaisemisen kriteereinä pidetään juuri asiallisuutta, hyvää perustelua sekä kirjoittajan henkilötietoja. Sanomalehdissä tosin toimituksella on

mahdollisuus valikoida kirjoituksia ja näin ollen vaikuttaa julkaistavien tekstien määrään sekä aiheisiin. (Kansanvalta 2011; Vaikuttamistaidot 2011.)

3.2 Säännöt, kulttuuri ja kriteerit

Toimittajat eivät voi tehdä työtä mielensä mukaan vaan toimittajien työtä ohjaavat tietyt journalistiikan säännöt ja journalistinen kulttuuri. Sääntöjen avulla pyritään huolehtimaan työn eettisyydestä, oikeellisuudesta, arvostuksesta ja yleisön luottamuksen säilymisestä. Journalistinen kulttuuri taas määrittelee laajemmalti työnteon raamit eli mitä erityisesti työnantaja hyvältä toimittajilta odottaa. (Flygar 2006, 8.) Toimittajalta vaaditaan nykyään tehokkuutta ja laajaa asiantuntijuutta, sillä kilpailu media-alalla on koventunut ja jokainen haluaa kertoa uutiset ensimmäisenä, mahdollisimman kiinnostavasti (Hadenius & Weibull 1999, Flygarin 2006, 8 mukaan). Pohtimisen arvoista onkin Flygarin (2006, 8) mielestä kuinka kilpailu lopulta vaikuttaa sääntöjen noudattamiseen.

Kaikki asiat ja ilmiöt eivät päädy median uutisoimaksi vaan uutisen syntymiseen vaikuttavat tietyt kriteerit. Kriteerit vaikuttavatkin oleellisesti juuri kodin ja koulun yhteistyön uutisointiin, sillä aihe sinällään harvoin ylittää niin kutsuttua uutiskynnystä. Aiheeseen on liityttävä jotain, mikä herättää suuren yleisön mielenkiinnon ja tämä osaltaan vaikuttaa median antamaan kuvaan aiheesta. Uutisten sisällöt ovat harvoin tylsiä ja mitänsanomattomia vaan jutut, jotka myyvät hyvällä tai pahalla, saavat nykyisessä kilpailuyhteiskunnassa otsikko- ja uutistilaa. Flygar (2006, 10) toteaaakin tutkimuksessaan taloudellisen kilpailun nostaneen kriteereistä henkilöitävyyden ja negatiivisuuden muita korkeammalle. Galtung ja Ruge ovat vuonna 1965 laatineet listan uutiskriteereistä, joihin olen lisännyt kodin ja koulun maailmasta esimerkkejä:

1. Toistuvuus – tapahtuma tai ilmiö esiintyy useasti lyhyen ajan sisällä. Esimerkiksi saman kaupungin monesta eri koulusta löydetään suuri määrä hometta.
2. Voimakkuus – tapahtuma tai ilmiö herättää voimakkaita tunteita. Esimerkiksi Jokelan ja Kauhajoen kouluammukset.
3. Yksiselitteisyys – toimijoiden selkeät roolit. Monimutkaisesta asiasta on vaikea tehdä ymmärrettäviä uutisia, joten yksinkertainen uutinen kelpaa.
4. Kulttuurinen merkittävyys – tapahtuma tai ilmiö vahvistaa kansallista yhteenkuuluvuutta tai herättää erityistä huomiota kansainvälisesti. Esimerkiksi Suomen erittäin hyvät tulokset Pisa-tutkimuksessa.
5. Odotettavuus – tapahtuma tai ilmiö on ennalta tiedossa ja odotettavissa. Esimerkiksi koulujen alkaminen syksyllä, jolloin autoilijoita muistutellaan lapsista liikenteessä.

6. Yllätyksellisyys – tapahtuma tai ilmiö esiintyy täysin odottamattomasti. Esimerkiksi Vantaalaisessa koulussa jouduttiin kutsumaan poliisit paikalle, koska yhtä oppilasta rankaistiin liian ruuan ottamisesta ja oppilaiden keskuudessa syntyi kapinaa opettajia vastaan.
7. Jatkuvuus – tapahtuma tai ilmiö on esillä usein ja herättää paljon mielipiteitä. Esimerkiksi keskustelu kasvatusvastuusta vanhempien ja koulujen kesken.
8. Päivän valikoima – tänään ei mitään merkittävää uutisoitavaa kotimaasta, voidaan nostaa esille muita asioita kuten esimerkiksi tuore tutkimus vanhempien osallistumisesta lapsen koulutyöhön.
9. Kohde kuuluu eliittiin – julkisuuden henkilöön liittyvät asiat. Esimerkiksi julkisuuden henkilön lapselle on tapahtunut jotain ikävää koulussa.
10. Henkilöitävyys – tapahtuma tai ilmiö voidaan yhdistää vahvasti johonkin henkilöön. Esimerkiksi erään kyläkoulun rehtori sai toiminnallaan aikaan uuden koulun rakentamisen vanhan lakkauttamisen sijaan.
11. Negatiivisuus – tapahtuman tai ilmiön ikävä ja surullinen sävy lisää uutisarvoa. Esimerkiksi oppilaan tapaturmainen kuolema koulussa tai koulumatkalla.
(Galtung ja Ruge 1965, Kuneliuksen 2003, 190–191 mukaan.)

3.3 Median rooli ja vaikutus yhteiskunnassa

Median vaikutus ympäröivään maailmaan on keskustelua herättävä asia ja kiehtoo viestinnän tutkijoita erityisen paljon. On vaikea todistaa, mitkä kaikki tekijät loppujen lopuksi vaikuttavat ihmisten tulkintaan asioista ja ehkä juuri ongelmallisuutensa takia median vaikutus on yksi viestinnän tutkimuksen avainkysymyksistä (Juholin & Kuutti 2003, 43; Karppinen, Jääsaari & Kivikuru 2010, 15; Kunelius 2003, 127). Mitä enemmän asiaa on tutkittu, sitä enemmän nousee esiin uusia tekijöitä, jotka vaikuttavat median vaikutukseen (Kunelius 2003, 142). Juholin ja Kuutti (2003) toteavat tämänhetkisten teorioiden perusteella medialla olevan vaikutusvaltaa. Mediaa kutsutaan jopa neljänneksi valtiomahdiksi, niin kiistatonta sen vaikutusvalta on (Karppinen, Jääsaari & Kivikuru 2010, 15). Se, mikä vaikuttaa mihinkin, ei kuitenkaan ole yksinkertaista, sillä mediasta ja sen vallasta puhutaan monella eri tasolla ja monilla eri merkityksillä. (Juholin & Kuutti 2003, 42; Karppinen, Jääsaari & Kivikuru 2010, 15.) Tässä tutkimuksessa haluan selvittää mm. sen, mikä on kodin ja koulun yhteistyön uutisoinnin tarkoitus ja sen vuoksi on oleellista selvittää, millaista valtaa medialla on käytössään. Keneen media vaikuttaa? Miten media vaikuttaa? Miksi media haluaa vaikuttaa? Näihin kysymyksiin vastaamalla pääsemme median vaikutusvallan jäljille ja ymmärrämme paremmin, kuinka tärkeää on tutkia ja hyödyntää mediaa osana nyky-yhteiskuntaa.

3.3.1 Millaista valtaa?

Juholin ja Kuutti (2003, 46–47) ovat jakaneet median vaikutusvallan neljään eri kategoriaan – *informaatiovaltaan, valinta- ja tulkintavaltaan, yhteisöllisyysvaltaan ja kollegiaaliseen valtaan*. Näiden valtakantien kautta medialla on mahdollisuus vaikuttaa ihmisiin joko tilapäisesti tai pysyvästi. Informaatiovalta on yleisesti tunnettua ja arvostettua valtaa, jossa media välittää tietoa mahdollisimman puhtaasti eli objektiivisesti ja totuudenmukaisesti. Valinta- ja tulkintavallan käsitteellä tarkoitetaan median mahdollisuutta vaikuttaa asiaan oman edun mukaisesti joko avoimesti tai huomaamattomasti rivien välillä. Media voi valikoida esiin nostettavia aiheita tai korostaa positiivisesti tiettyä näkökulmaa. Yhteisöllisyysvallan avulla sen sijaan keskitytään lisäämään kansallista yhtenäisyyttä. Suurtaapahtumat ja Suomen menestyminen kansainvälisesti ovat yhteisöllisyysvallan alaisia uutisointeja. Viimeisenä kategoriana on kollegiaalinen valta, jolla tarkoitetaan toimituksen politiikan ja linjan mukaista lähestymistä asioihin. (Juholin ja Kuutti 2003, 43, 46–47.)

3.3.2 Keneen vaikuttaa?

Median vaikutus voi kohdistua yksilöön tai suurempaan ryhmään, joko yksittäisiin mielipiteisiin, käsityksiin ja asenteisiin tai koko yhteiskuntaan (Kunelius 2003, 127–128). Juholin ja Kuutti (2003) tarkentavat, että media vaikuttaa koko yhteiskuntaan yksittäisten ihmisten kautta. Mediasta saamiensa tietojen perusteella ihmiset tulevat tietoisiksi ympäristöstään ja luovat käsityksiä sekä toisista ihmisistä että koko maailmasta (Hankala 2011, 27; Juholin & Kuutti 2003, 10–11), myös kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvissä asioissa. Yksittäisistä ihmisistä syntyy yhdessä suurempia ryhmiä, jotka ajattelevat yhteistyöstä samalla tavalla ja haluavat esittää mielipiteitään ja perustelujaan muille. Media tavoittelee yksittäisten ihmisten kautta yhteiskunnallista keskustelua uutisoiduista asioista (Juholin & Kuutti 2003, 14). Median herättämä voimakas yhteiskunnallinen keskustelu saa aikaan toimenpiteitä päättäjätaholla (Kansanvalta 2011). Käytännössä tämä tarkoittaa uusia tutkimuksia ja hankkeita sekä tarkennuksia lakeihin, ohjeistuksiin ja opetussuunnitelmiin. Uudet päätökset ja toimenpiteet taas ohjaavat yksilöiden toimintaa ja käsityksiä. Vahvimmin tämä näkyy siinä, mihin asioihin aletaan panostaa aiempaa enemmän, kuinka paljon yhteistyöhön käytetään aikaa ja mitä yhteistyön muotoja otetaan käyttöön. Kaikella yhteiskunnan ja yksilön toiminnalla on jonkinlainen tulos, joko tavoitteen mukainen tai ei. Mikäli toiminnan tulos on ollut mielenkiintoista, erityisen hyvää tai vastaavasti huomiota herättävän huonoa, on medialla tilaisuus uutisoida aiheesta ja nostaa esiin taas uudenlaisia näkökulmia. Juholin ja Kuutti (2003, 47) muistuttavat kuitenkin, että myös media itse voi joutua vaikuttamisen kohteeksi. Tällöin jokin muu taho, avoimesti tai näkymättömästi, ohjaa median toimintaa ja osallistuu näin julkisuuteen nostettavien asioiden valikointiin.

3.3.3 Miksi vaikuttaa?

Medialla on monia syitä vaikuttaa – osa medialle annettuja ja osa median itsensä luomia. Yksi tärkeimmistä median tehtävistä on toimia demokratian ylläpitäjänä, sillä nykyään poliittista keskustelua käydään median välityksellä. Media ei päästä poliitikkoja ja päättäjiä helpolla. Se vaatii mielipiteitä, niiden perusteluja ja toimintaa. Se nostaa esiin epäkohtia, luo kiistakysymyksiä ja muuttaa monimutkaiset asiakysymykset tavallisten ihmisten ymmärrettäväksi. Se huolehtii, että kansanvalta säilyy vapaan tiedonvälityksen kautta. Media informoi kansalaisia tärkeistä asioista, jotta he voivat osallistua yhteiskunnan kehittämiseen. (Kansanvalta 2011.) Kodin ja koulun yhteistyön kannalta median rooli tärkeän tiedon välittäjänä olisi oikein hyödynnettyä suuri. Median kautta olisi mahdollista tuoda suuren yleisön tietoisuuteen yhteistyön tärkeys, etenkin nykypäivänä kun pahoinvointi nuorten keskuudessa on lisääntynyt. Epäkohtien julki tuominen mahdollistaisi askeleen parempaan suuntaan. Tässä tutkimuksessa onkin tarkoitus selvittää, mikä on uutisoinnin tarkoitus.

Medialla on myös yhteiskunnan moniäänisyyttä lisäävä vaikutus. Enää ei ole vain harvojen ja valittujen etuoikeus saada ääntänsä kuuluviin vaan monimuotoiset tiedotusvälineet antavat mahdollisuuden jokaiselle kansalaiselle. (Kansanvalta 2011.) Mielipidekirjoitusten osalta tässä tutkimuksessa tarkastellaan sitä, mistä asioista kirjoitetaan ja ketkä haluavat äänensä kuuluviin. Tietoisuus yhteiskunnan tapahtumista ja omasta mahdollisuudesta saada ääni kuuluviin vaikuttaa yksilöiden aktiivisuuteen ja näin myös muutoksiin. Enää ei tarvitse tyytyä itsekseen harmitteluun tai naapurin kanssa manailuun asioista, jotka eivät toimi yhteiskunnassa oikein. Esimerkiksi arvostettujen lehtien mielipidekirjoitukset toimivat kanavana saada oma näkökantansa esiin. Ja vaikka mielipidekirjoitukset eivät herättäisi välttämättä mediassa sen suurempaa mielenkiintoa, voi niillä silti olla vaikutusta lukijoihin ja päättäjiin. Hankala (2011) tuo väitöskirjassaan esille kuitenkin yleistyneen huolen median viihteellistymisen seurauksista. Viihdejulkisuuden ja markkinakilpailun lisääntyessä kansalaisten aktiivisuuden pelätään vähenevän, jolla taas on vaikutusta demokratian tilaan (Hankala 2011, 27.)

Aina ei kuitenkaan ole tarvetta tuoda julki näkemyseroja tai uusia näkökulmia. Monet tutkijat ovat sitä mieltä, että median yksi tärkeimmistä tehtävistä on myös ylläpitää yhteiskunnassa me-henkeä. Median kautta saadaan yhteisiä puheenaiheita ja voidaan jakaa samoja kokemuksia, jolloin yhteenkuuluvuuden tunne vahvistuu. (Kunelius 2003, 184.) Nykyinen kilpailun ja taloudellisen hyödyn tavoittelemisen on kuitenkin tuonut kaikkien hyvien syiden joukkoon myös kyseenalaisia tarkoituseriä. Kun halutaan olla mahdollisimman nopeita ja houkuttelevia, herää väistämättä kysymys, tehdäänkö media-aloilla työtä vain rahan takia (Kansanvalta 2011) ja millä tavalla media-alan hektisyys vaikuttaa tiedon luotettavuuteen ja toimittajan eettisyyteen. Kaikki on nykyään niin saatavilla.

3.3.4 Miten vaikuttaa?

Kunelius (2003, 142–145) esittää teorioita siitä, millä tavoin media vaikuttaa yksittäisiin ihmisiin. Yhden teorian mukaan media ei vaikuta siihen, mitä yksilöt ajattelevat tietystä asiasta vaan siihen, mitä asioita yksilöt ylipäättänsä ajattelevat. Media herättää ihmisten huomion tiettyihin asioihin ja ongelmiin. Toisen teorian mukaan media vahvistaa tiettyjä ajatuksia vaikuttamalla ihmisten käsityksiin toisten ihmisten mielipiteistä. Kun yksilö luulee kaikkien muiden ajattelevan asiasta tietyllä tavalla, hän ei uskalla tuoda julki omaa eriävää mielipidettään. Muiden ihmisten mielipiteillä voi siis olla suurikin merkitys yksittäisten ihmisten ajatuksiin ja tähän media voi vaikuttaa valikoimalla esimerkiksi lehdessä julkaistavia mielipidekirjoituksia. Kuneliuksen mukaan hylätyksi tulemista pelätään vahvasti. Kolmannen teorian mukaan media vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin pitäytymällä tietyssä näkökulmassa asiaa kohtaan. Kun ihmiset eivät saa mediasta kuin yhdenlaista tietoa, he alkavat ajatella asiasta niin kuin se on heille esitetty. Vertauskohteet puuttuvat kokonaan. Neljäs teoria esittää median vaikuttavan väistämättä ihmisiin pitkäaikaisesti, kiistattomasti ja yhteiskunnallisesti, koska ihmiset ovat koko ajan tekemisissä median kanssa ja altistuvat näin ollen sieltä tulevalle informaatiolle. (Kunelius 2003, 142–145.) Median keinot vaikuttaa yksilöihin ja yhteiskuntaan voivat olla joko näkyviä tai näkymättömiä. Näkymättömässä vaikuttamisessa valitut asiat tuodaan esille hienovaraisesti tietyllä halutulla tavalla. Juholin ja Kuutti korostavatkin että median vaikutusvalta todentuu siinä, mitä se uutisoi ja mitä jättää uutisoimatta. (Juholin & Kuutti 2003, 44, 47.) Tiedon jakamisen ja pimentämisen ongelmaksi muodostuu tällöin se, että median välittämä kuva todellisuudesta vääristyy (Kansanvalta 2011).

3.4 Koti ja koulu mediassa

Kodin ja koulun yhteistyön esiintymistä mediassa ei ole tutkittu aiemmin mutta tutkijat ja kasvatustieteilijät ovat huomanneet, kuinka nykyään tästäkin asiasta puhutaan enemmän median välityksellä. Korpinen (2008, 94–95) huomauttaa, kuinka media on lähivuosien aikana uutisoinut kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä tuoden esiin vanhempien osallistumisen varjopuolet. Korpinen kysyykin onnistuvasti ”Miten tähän on tultu ja miten tällaiseen ilmiöön pitäisi suhtautua?” Se, millaisia asioita tuodaan julki, ketkä keskustelevat ja miksi tiettyjä näkökulmia korostetaan herättääkin mielenkiintoa ja on varmasti tulevaisuudessa asia, jota tutkitaan enemmän.

Opettaja-lehden päätoimittaja Hannu Laaksola on useaan otteeseen huomionnut kirjoituksissaan kodin, koulun ja median. Laaksola mainitsee koulujen olevan julkisuudessa esillä useasti, sillä opetus on julkista palvelua ja sitä on lupa arvostella – niin hyvässä kuin pahassakin. Useimmiten lehtien asiapitoisissa artikkeleissa opettajista ja koulusta kirjoitetaan positiivisesti.

Esimerkiksi Pisa-tutkimuksissa menestymisestä kirjoittaessa on muistettu, kuinka taustalla ovat ammattitaitoiset opettajat. Negatiivisen valon artikkelit saavat silloin, kun koulussa on tehty selkeä laiminlyönti ja silloin median puolelta asiaa saatetaan jopa kärjistää liikaa. (Laaksola 2003.) Mieli-pidekirjoituksissa puolestaan purnataan enemmän. Mikäli koulu ei toimi vanhempien toivomalla tavalla, kirjoitetaan asiasta usein yleisönosastoille. Mieli-pidekirjoituksilla yritetään Laaksolan mielestä painostaa koulua muuttamaan toimintaansa. (Laaksola 2003.) Julkisuudella uhkailu on lisääntynyt ja sen mahdollistaa nykyinen mediakulttuuri (Laaksola 2007). Tyypiesimerkki vääränlaisesta kodin ja koulun yhteistyöstä on Laaksolan (2009) mukaan se, että koulussa tapahtuu jotain negatiivista ja vanhemmat, koulun kanssa selvittämisen sijaan, alkavat koulua syyllistää keskustella asiasta mediassa. Voidaankin kysyä, onko mediasta tullut yksi yhteistyömuoto kodin ja koulun välisen yhteistyön tekemiseen? Ei uskalleta tai ei haluta selvittää asiaa koulun kanssa, vaan haetaan tukea ja toimintaa median välityksellä.

4 TUTKIMUSONGELMAT

Median hallitessa nyky-yhteiskunnassa neljännen valtiovallan roolia, on mielestäni tärkeää tutkia sitä, millaisen kuvan media luo tietyistä ilmiöistä. Medialla on suuri vaikutus ihmisten ajatuksiin, tekoihin ja mielipiteisiin. Se välittää kuvaa eri ilmiöistä ja monelle ihmiselle tuo kuva vastaa todellisuutta. Jotta voimme oikaista mahdollisia väärinkäsityksiä, jotta voimme puuttua vanhempien ja opettajien huoliin, jotta voimme vahvistaa yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä tulee meidän saada käsitys siitä, millaisena kodin ja koulun yhteistyö median välityksellä esitetään. Pääkysymyksenä on:

1. Millainen on median luoma kuva kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä?

Tarkentavat jatkokysymykset ovat:

2. Mistä kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvistä asioista uutisoidaan?
3. Mikä on uutisoinnin tarkoitus?
4. Mistä kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvistä asioista kirjoitetaan mielipiteitä?
5. Kenen ääni mielipiteissä kuuluu?

5 TUTKIMUSMETODI

5.1 Aineistona Helsingin Sanomat

Valtaosa mediasta on graafista viestintää. Graafiseen viestintään kuuluvat lehdet ja kirjat ja niiden osuus koko mediasta on 70 prosenttia. Muuhun maailmaan verrattuna Suomessa luetaan paljon sanomalehtiä ja ne tavoittavatkin suuren osan kansalaisista. (Juholin & Kuutti 2003, 39–40.) Siksi oli järkevää valita tutkimukseni aineistoksi sanomalehden uutisointi. Tutkimustulosten merkittävyyden kannalta taas oli järkevää valita sanomalehti, jonka levikki on suuri ja jonka uutisointi ei ole liian paikallispainotteista. Suomen suurimpiin mediakonserneihin kuuluva Sanoma-konserni välittää tietoa mm. Helsingin Sanomien, Ilta-Sanomien ja TV-kanava Nelosen kautta. Sanoman kaltaisilla suurilla mediakonserneilla onkin Juholinin ja Kuutin mukaan muita parempi mahdollisuus vaikuttaa siihen, mitä asioita nostetaan julkisuuteen. (Juholin & Kuutti 2003, 39–40.)

Yksi Sanoma-konsernin neljästä liiketoimintaryhmästä on Sanoma News, joka julkaisee levikiltään Pohjoismaiden suurinta sanomalehteä Helsingin Sanomia. Lehden levikki on maan laajin ja sitä lukee päivittäin noin miljoona ihmistä. Suuren levikin takia valitsin aineistoksi juuri Helsingin Sanomat. Toinen painava syy on lehden arvostettu asema media-alalla ja yleisön silmissä. Flygar (2006, 9) on tutkinut myös gradussaan Helsingin Sanomien uutisia ja todennut, että sen ”toimittajilta on lupa odottaa tasapuolista, asiapitoista ja monipuolista uutisointia.” Sitoutumaton lehti on perustettu vuonna 1904 ja se ilmestyy päivittäin. Helsingin Sanomien verkkosivuilla on tekstiarkisto, josta löytyy lehdessä julkaistut kirjoitukset vuodesta 1990 alkaen. (Sanoma News 2010.) Tekstiarkiston laajuuden ja kätevyuden vuoksi valitsin sen paikaksi, josta aineiston kerään. Arkisto sisältää erilaisia kirjoituksia, mutta pitäydyin vain uutisissa ja mielipidekirjoituksissa.

5.2 Aineiston hankinta

Laadullisessa tutkimuksessa kysymys on aina tapauksesta. Aineiston avulla pyritään kuvaamaan, ymmärtämään tai tulkitsemaan tiettyä tapahtumaa, toimintaa tai ilmiötä. (Eskola & Suoranta 2008, 60–74.) Tässä tutkimuksessa aineistona toimii Helsingin Sanomien viisi vuosikertaa ajalta 2005–2010, joiden avulla pyritään kuvaamaan, millä tavalla kodin ja koulun yhteistyö on ollut julkisesti esillä, mistä asioista julkisesti keskustellaan ja ketkä ovat äänessä.

Aineiston keräämistä varten sain Helsingin Sanomilta maksuttoman pääsyn arkistoon kahdeksi viikoksi. Arkistossa hakua voi rajata eri tavoilla ja tätä työkalua hyödynsin aineistoa kerätessä. Eskolan ja Suorannan (2008, 60–74) mukaan laadullisessa tutkimuksessa rajauksessa on huomioitava jäsentynyt teoreettinen viitekehys ja tutkimusongelmat. Tutkimuksessani aineiston haku rajattiin näin ollen kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvään uutisointiin ja mielipidekirjoituksiin. Hakulauseena käytin ”kodin ja koulun yhteistyö”. Tällä hakulauseella arkisto listasi minulle kaikki kirjoitukset, joissa esiintyy otsikossa tai tekstissä sanat ”kodin, koulun ja yhteistyö” joko erikseen tai yhdessä. Lisäksi rajasin hakua niin, että valitsin vain kotimaan uutiset sekä mielipidekirjoitukset. Haun ulkopuolelle jäivät tällöin tutkimuksen kannalta tarpeettomat kaupunkiutiset (jolloin uutiset olisivat koskeneet vain pääkaupunkiseutua), ulkomaan uutiset, talous, kulttuuri, urheilu ja pääkirjoitukset. Tein haun edellä mainituilla rajauksilla joka vuodelle erikseen (2005, 2006, 2007, 2008, 2009 ja 2010). Arkiston rajatun käyttöoikeuden takia, valitsin aineistooni haun tuloksista jokaisen uutisen ja mielipiteen varsinaisesta sisällöstä huolimatta. Aineiston keruun jälkeen luin sekä uutistekstit että mielipidekirjoitukset kertaalleen läpi ja poistin aineistosta kaikki ne tekstit, joissa ei puhuttu kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä millään tavalla vaan hakusanat esiintyivät irrallisina toisistaan aivan muussa yhteydessä. Lisäksi merkitsin tekstin ylälaitaan ”vain maininta” mikäli kodin ja koulun yhteistyöhön viitattiin mitättömästi ohimennen jonkun muun asian yhteydessä. Aineistoa analysoidessa huomasin, ettei ”vain maininnoilla” ollut merkitystä tulosten kannalta. Jätin myös nämä pois lopullisesta analyysistä. Tällä tavalla sain karsittua aineiston tutkimuksen kannalta oleelliseksi. Karsimisen jälkeen lopullinen aineisto koostui 26 mielipidekirjoituksesta ja 25 uutisesta. Alla olevasta taulukosta voidaan nähdä uutisten ja mielipidekirjoitusten määrällinen jakautuminen eri vuosille.

TAULUKKO 1 Uutisten ja mielipidekirjoitusten määrällinen jakautuminen vuosittain

Vuosi	Uutiset	Mielipidekirjoitukset
2005	7	5
2006	2	5
2007	3	7
2008	4	4
2009	6	1
2010	3	4
Yhteensä	25	26

5.3 Aineiston analysointi

Tutkimukseni on dokumentteihin kohdistuvaa sisällönanalyysitutkimusta, jossa tutkitaan tietyissä dokumenteissa esiintyvää tiettyä ilmiötä. Sisällönanalyysin tavoitteena on Tuomen ja Sarajärven (2006, 105–106) mukaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti loogisen päättelyn ja tulkinnan avulla. Analyysillä pyritään kuvaamaan tiivistetysti ja yleisessä muodossa tutkittava ilmiö sekä etsimään merkityssisältöjä. Omassa tutkimuksessani tutkin kodin ja koulun yhteistyön esiintymistä uutisteksteissä ja mielipidekirjoituksissa. Tutkimusongelman mukaisesti halusin nimenomaan kuvata tekstien sisältöä ja merkitystä sekä sieltä nousevia teemoja. Tämän vuoksi sisällönanalyysi oli järkevä valinta analyysitavaksi. Sisällönanalyysin eli dokumenttien sanallisen kuvaamisen lisäksi sisältöä voidaan myös eritellä, jolloin tarkoitetaan kvantitatiivista eli määrällistä lähestymistä dokumenttien sisältöön (Tuomi & Sarajärvi 2006, 107). Kvantitatiivinen lähestyminen voi olla mm. tiettyjen ilmiöiden lukumäärän tai esiintymistiheyden laskemista. Tässä tutkimuksessa sisältöä eritellään muutamassa yhteydessä. Näihin tuloksiin palamme luvussa 6.

Sisällönanalyysissa voidaan lähteä liikkeelle ilman ennalta asetettuja teemoja, jolloin teemat nousevat tutkimusaineistosta itsestään. Tätä lähestymistapaa kutsutaan aineistolähtöiseksi analyysiksi. Tutkijan etukäteistiedon ei anneta häiritä aineistosta nousevia teemoja. (Eskola & Suoranta 2008, 151–152; Tuomi & Sarajärvi 2006, 97.) Lähestyin aluksi aineistoani aineistolähtöisesti, aineistoa silmäillen ja useaan kertaan lukien. Lukemisen aikana huomasin kuitenkin, että aineistossa erityisesti mielipidekirjoitusten osalta esiintyi toistuvasti ajatuksia ja mainintoja liittyen tutkimukseni teoreettiseen viitekehykseen. Tämän huomion perusteella vaihdoin lähestymistapani teorialähtöiseen analyysiin ja loin tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen pohjalta valmiita teemoja. Teorialähtöisessä analyysissa aineiston analysointia ohjaa siis aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys (Tuomi & Sarajärvi 2006, 99). Teorialähtöisen analyysin ongelmana oli kuitenkin sen pyrkimys testata aikaisempaa tietoa uudessa kontekstissa. Tämä ei ollut oman tutkimukseni tarkoitus vaan tutkimusongelmieni pohjalta halusin tuoda esille teoriaan liittyviä uusia ajatuksia. Toisin sanoen en halunnut olla täysin sidoksissa teorialähtöiseen teemoitteluun vaan jättää avoimeksi mahdollisuuden, että aineistosta nousee esille myös muita teemoja tai ennalta määriteltäviä teemoja ei ehkä esiinnykään. Lisäksi uutisten osalta huomasin, etteivät valmiit teemani sopineet kuitenkaan niiden analysoimiseen.

Aineisto- ja teorialähtöisten analyysien välimuotoa Tuomi ja Sarajärvi kutsuvat teoriasidonnaiseksi analyysiksi. Siinä teoria toimii apuna analyysin etenemisessä ja analyysin tuloksissa on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus ilman että se olisi vain teoriaa testaavaa. Teoriasidonnaisessa analyysissa taiteillaan sekä aineistosta nousevien että valmiiden mallien välillä ja taiteilun tuloksena ”saattaa syntyä jotain aivan uuttakin”. (Tuomi & Sarajärvi

2006, 98–99.) Lopulta aineistoon ja laadullisiin analyysimenetelmiin tutustuttuani päädyin käyttämään juuri teoriasidonnaista analyysia. Mieli-
pidekirjoitusten osalta lähdin liikkeelle valmiilla teemoilla ja uutisten osalta
lähdin liikkeelle aineistosta ja teemoittelin niitä analyysin loppuvaiheessa
teoreettisen viitekehyksen ohjaamana. Tutkimuksessani ei ollut tarvetta käyttää
mieli-
pidekirjoitusten ja uutisten osalta samaa analyysitapaa, koska kyseessä ei
varsinaisesti ollut tekstien keskinäinen vertailu vaan sisällön ja tarkoitusten
tutkiminen, joskin vertailua jonkin verran esiintyy tulosten yhteenvedossa.

Tutkimusongelmien takia analysoin uutistekstit ja mieli-
pidekirjoitukset erillään. Vaikka tutkimukseni kohteena eli sisällönanalyysin yksikkönä ovat
uutiset ja mieli-
pidekirjoitukset, eivät kaikki teksteissä olleet asiat ensimmäisen
lukukerran perusteella koskeneet tutkimaani ilmiötä eli kodin ja koulun
yhteistyötä. Tämän vuoksi ennen analysoinnin aloittamista määrittelin
analyysiyksikön. Tuomi ja Sarajärvi (2006) toteavat analyysiyksikön voivan olla
yksittäinen sana, lause, lauseen osa tai ajatuskokonaisuus. Omassa
aineistossani samalla mieli-
pidekirjoituksen kirjoittajalla saattoi olla useampikin
aihe liittyen kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön ja lauseen sisällä useampaa
ajatusta ja mieli-
pidettä. Uutisten osalta taas huomasin, että jokainen uutinen
sisälsi, niin kuin uutiset yleensä, tekstiä vain yhdestä aiheesta. Näkökulmia
saattoi kuitenkin olla useampikin saman tekstin sisällä. Tämän vuoksi omassa
tutkimuksessani tekstien analyysiyksikkönä toimi ajatuskokonaisuus.

Yksi tarkentava tutkimusongelma oli selvittää, kenen ääni
mieli-
pidekirjoituksissa kuuluu. Tämän perusteella listasin ensin kirjoittajat
titteliin mukaan ja listan pohjalta loin neljä kirjoittajaryhmää, joihin sijoittelin
kirjoittajat. Ryhmiksi muodostuivat *vanhemmat*, *opetushenkilöstö*, *hallinto* ja
muut. Toinen tarkentava tutkimusongelma sekä mieli-
pideiden että uutisten
osalta oli, mistä asioista kirjoitetaan. Analysoin mieli-
pidekirjoituksista aluksi
jokaisen ammattiryhmän kirjoitukset erikseen, jotta sain kuvan siitä, mikä tai
mitkä asiat painottuvat kunkin ryhmän kirjoituksissa. Analyysin apuna käytin
teoreettisesta viitekehystä nostamiani teemoja, joita olivat analysoinnin
alkuvaiheessa *viralliset ohjeistukset*, *yhteistyön perusteet*, *hyvän yhteistyön*
lähtökohdat ja *yhteistyön haasteet*. Analysoinnin aikana aineistosta nousi
kuitenkin vielä kaksi teemaa lisää *opettajan ammattitaito* sekä *yhteistyön*
muodot. Aineistosta itsestään nousseet teemat tukevat valintaani
teoriasidonnaisesta analyysistä.

Uutisia ei ollut tutkimusongelmien perusteella tarvetta ryhmitellä. Uutisista
poimin kuitenkin kaikki lähteet omaksi listaksi ja ryhmittelin ne yleisimmiksi
ryhmiksi. Lähteet vaikuttivat tuloksiin koskien kolmatta tarkentavaa
tutkimusongelmaa eli mikä on uutisoinnin tarkoitus.

Käytin analysoinnissa lähilukua. Lähiluvulla tarkoitan tässä tutkimuksessa
syvällistä ja analyttistä lukemista. Lähiluvun aikana poimin ja pelkistin
mieli-
pidekirjoituksista jokaisen ajatuskokonaisuuden ja sijoitin sen tietyn valmiin
teeman alle. Ryhmittelin ja yhdistelin teemojen alla olevat pelkistykset niiden
samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien osalta. Muodostin näille ryhmille omat
yleisemmät käsitteet. Uutisten osalta pelkistin lähiluvun aikana jokaisen
uutistekstin sekä sisällön että merkityksen osalta. Ryhmittelin ja yhdistelin

pelkistyksiä samalla tavalla kuin mielipidekirjoituksissa niin kauan että niistä muodostui tiiviitä ja selkeitä teoreettisia yläkäsitteitä. Mielipidekirjoituksissa siis teoreettiset yläkäsitteet olivat valmiina teemoina alusta lähtien ja niiden alla olevat asiat saivat vain tiiviimmän ja selkeämmän muodon. Uutisissa taas teoreettiset yläkäsitteet muodostuivat analysoinnin tuloksena aineistolähtöisesti. Tiiviiden ja selkeiden käsitteiden avulla pystyin tekemään johtopäätöksiä uutisten ja mielipiteiden muodostamasta yleisestä kuvasta. Tulokset ja johtopäätökset esitän seuraavassa luvussa.

Analyysin eteneminen pähkinänkuoressa:

<u>Uutiset</u>	<u>Mielipidekirjoitukset</u>
1. lähiluku	1. lähiluku
2. pelkistykset	2. valmiit teemat eli yläkäsitteet
3. ryhmittely/yhdistely	3. pelkistykset teemojen alle
4. teemat eli yläkäsitteet	4. ryhmittely/yhdistely teemojen alla

6 NÄIN YHTEISTYÖ NÄYTTÄYTYI MEDIASSA

Tässä kappaleessa esitän tutkimustulokseni Helsingin Sanomissa vuosien 2005–2010 aikana esiintyneistä uutisista ja mielipidekirjoituksista. Pääosin tulokset esitetään kvalitatiivisesti mutta joidenkin tulosten yhteydessä on myös kvantitatiivisia tuloksia ja taulukkoja. Aluksi esitän tulokset koskien uutisten sisältöjä ja tarkoitusta. Sen jälkeen seuraa tulokset mielipiteiden sisällöistä ja kirjoittajista. Lopuksi kokoan tulokset yhteen ja vertailen uutisia ja mielipidekirjoituksia. Yleinen huomio aineistosta oli, että yhteistyötä ei missään kirjoituksessa määritelty erityisesti. Kirjoittajilla ja uutisten lähteillä saattaa siis olla hyvinkin erilainen näkemys siitä, mitä kodin ja koulun välinen yhteistyö tarkoittaa. Yhteistyön merkityksellä, sellaisena kuin kukin yksilö sen kokee, on kuitenkin iso merkitys mielipiteisiin ja näkemyksiin. Oppilaan vanhemmalla ja opetusministerillä on todennäköisesti erilainen kuva yhteistyön merkityksestä ja näin ollen myös sen tämän hetkisestä tilasta. Koska määrittelyä ei ollut, käsittelin aineistosta kaikki kotiin ja kouluun, vanhempiin ja kasvatustilaisiin sekä yhteistyöhön selvästi liittyvät asiat.

6.1 Uutiset

Uutisten osalta halusin tutkia, mistä asioista kodin ja koulun yhteistyössä uutisoidaan ja mikä on uutisoinnin tarkoitus. Aluksi esitänkin tulokset koskien uutisten sisältöä, jonka jälkeen seuraa tulokset uutisten tarkoituksesta.

6.1.1 Sisältö

Uutisten sisällöistä nousi kolme selkeää teoreettista yläkäsitettä eli teemaa. Ensinnäkin kodin ja koulun yhteistyölle on *vahvat perusteet* ja toiseksi yhteistyöhön liittyy erilaisia *haasteita*. Monilla asioilla voidaan kuitenkin *kehittää ja parantaa yhteistyön laatua*. Näistä kolmesta teemasta eniten uutisoitiin yhteistyön kehittämisestä. Yhteistyön perusteista ja haasteista uutisoitiin kuitenkin myös useasti. Useimmissa uutisissa oli sisällön osalta kirjoitettu kahdesta tai kolmesta teemasta ja vain muutamissa oli tuotu sisällön osalta esille vain yhtä teemaa. Esimerkiksi uutisessa koululaisten väsymisestä oli tuotu esille näkökulma yhteistyön perusteista eli yhteistyöllä voidaan vaikuttaa positiivisesti oppilaan hyvinvointiin ja näkökulma haasteista eli siitä, kuinka määrärahoja yhteistyöhön on liian vähän. Oheisessa taulukossa esitän vielä

yläteemat ja niiden alle muodostuneet alateemat, joista kerrotaan tarkemmin seuraavaksi.

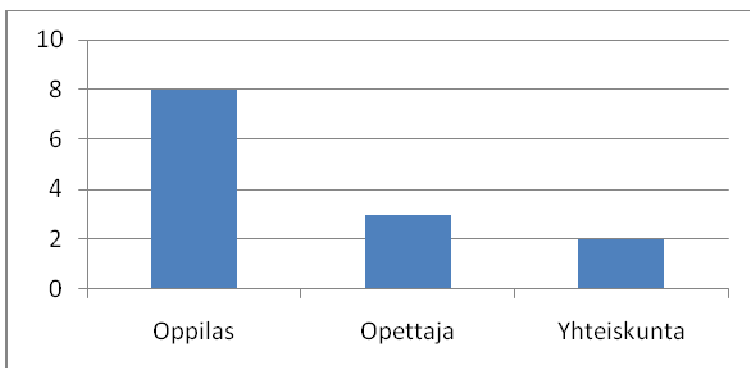
TAULUKKO 2 Uutisten sisältöjen ylä- ja alateemat

Yhteistyön perusteet	Yhteistyön haasteet	Yhteistyön kehittäminen
Oppilaan hyöty	Vanhemmista johtuvat	Tehdyt toimenpiteet
Opettajan hyöty	Yhteiskunnasta johtuvat	Vanhempien rooli
Yhteiskunnan hyöty		Opettajien rooli
		Yhteiskunnan rooli
		Yhteistyön muodot

Uutisissa tuotiin hyvin paljon ja monipuolisesti esille yhteistyön positiivisia vaikutuksia eli perusteita yhteistyölle. Vaikutukset saattoivat olla joko suoraan oppilaita tai opettajia koskevia mutta myös koko koulua tai yhteiskuntaa koskevia. Kuviossa 2 voidaan nähdä, miten uutisissa on tuotu esille yhteistyöstä hyötyvät osapuolet. Oppilaan hyöty on tuotu esille kaikista useimmin. Opettajan ja yhteiskunnan hyötyä on huomioitu vähemmän. Mielenkiintoista on huomata, ettei vanhempien katsota hyötyvän yhteistyöstä millään tavalla. Tietenkin vanhempien hyöty on välillistä, koska lapsi voi paremmin. Aktiiviset vanhemmat eivät kuitenkaan saa ainakaan tämän tutkimuksen tulosten perusteella aktiivista hyötyä ja tämä voi olla yksi syy vanhempien haluttomuuteen tehdä yhteistyötä. Uutisten mukaan oppilaiden motivaatio koulunkäyntiä kohtaan kasvaa kun vanhemmat osallistuvat. Lisäksi mainittiin koulukiusaaminen ja sen ehkäisy yhteistyön voimin. Kiusaamisen väheneminen ja motivaation lisääntyminen vaikuttavat jo itsessään oppilaan hyvinvointiin ja kouluviihtyvyyteen mutta nämä asiat tuotiin uutisissa esille myös erikseen, kun kerrottiin yhteistyön vaikutuksista.

”Lasten viihtymisestä koulussa. Tässä on suuria koulu- ja luokkakohtaisia eroja. Ajattelisin, että yksi tärkeä asia on kodin ja koulun yhteistyö.” Opetusministerin haastattelu. U13

Oppilaiden syrjäytymisen sekä ilkivallan tekemisen katsottiin vähenevän yhteistyön ansiosta, millä on pitkällä aikavälillä vaikutusta myös yhteiskunnallisesti. Opettajien osalta yhteistyön katsottiin lisäävän työhyvinvointia ja työssä jaksamista. Oppilaiden ja opettajien hyvinvointi ja viihtyvyys vaikuttavat väistämättä koko kouluun ja sen toimintaan sekä välillisesti yhteiskuntaan kun opettajien sairauslomat vähenevät ja oppilaiden koulu- ja opiskelumyönteisyys lisääntyy. Vanhempien osuutta ja sujuvaa yhteistyötä pidetään siis uutisten mukaan merkittävänä asiana.

KUVIO 2 Yhteistyön hyödyn jakautuminen uutisteksteissä. Pystyriivillä uutisten määrä, joissa hyödyn saaja on esiintynyt.

Uutisissa tuotiin esille myös haasteita, joita yhteistyössä on lähivuosien aikana huomattu. Uutisissa painottui selkeästi vanhemmista johtuvat haasteet ja yhteiskunnasta johtuvat haasteet. Vanhemmista johtuvia haasteita olivat kärjistyneet ristiriitatilanteet ja kiusaaminen. Kanteluiden määrän uutisoitiin lisääntyneen ja haasteellisina nähtiin tilanteet, joissa vanhemmat kantelivat opettajan tai koulun toiminnasta lääninhallitukselle liian herkästi eivätkä pyrkineet ensisijaisesti ratkaisemaan asiaa koulun kanssa. Vanhempien uutisoitiin myös kiusaavan opettajia ja yhä useampi kasvatusalan ammattilainen on joutunut kiusaamisen kohteeksi. Opettajat nähtiin tämän asian suhteen liian hyväksyvinä ja kiltteinä, mikä varmasti pidemmän päälle johtaa kiusaamisen jatkumiseen ja työuupumiseen. Yhteiskunnasta johtuvia haasteita uutisoitiin olevan puutteet laissa, säädöksissä ja määrärahoissa. Perusopetuslain katsottiin olevan puutteellinen ja säädösten liian löysiä suosituksia. Niihin vaadittiinkin tarkennuksia, jotta niistä olisi aidosti hyötyä.

Eniten uutisoitiin yhteistyön kehittämistarpeesta ja kehittämiskeinoista. Jo nyt tehdyistä toimenpiteistä uutisoitiin vain vähän. Näitä olivat yhteistyön laatuksiteerit, KiVa -hanke (kiusaamista vastaan) ja lain uudistaminen yhteistyön keskeisten periaatteiden osalta. Edellä mainitut toimenpiteet eivät kuitenkaan uutisten mukaan ole riittäviä, koska uutisissa oli käsitelty laajasti asioita, joilla voidaan vielä enemmän parantaa yhteistyötä. Uutisten mukaan vanhemmat voivat aktiivisella osallistumisella ja sitoutumisella parantaa yhteistyön toimivuutta. Vanhempien lisääntyneet kantelut nähtiin myönteisenä, opetusta kehittävänä asiana. Opettajien osalta yhteistyön kehittäminen kohdistui ammattitaitoon ja koulutukseen. Etenkin opettajankoulutuksen uutisoitiin olevan puutteellista kodin ja koulun yhteistyön osalta.

”Jyväskylän yliopiston tutkimuksessa vain 15 prosenttia työssä olevista luokanopettajista katsoi saaneensa opiskeluaikanaan hyvät tiedot yhteistyöhön kotien kanssa.” U15

Uutisissa korostettiin yhteiskunnan toimien ja tuen osuutta yhteistyön kehittämisessä. Toimenpiteet ja päätökset luokkien ja koulujen koosta vaikuttavat uutisten mukaan yhteistyön laatuun ja määrään. Erityistä huomiota uutisissa sai osakseen sähköinen reissuvihko, jota monet koulut nykyään

käyttävätkin. Sähköinen reissuvihko eli sähköinen viestin edistää uutisten mukaan monin tavoin yhteistyötä. Sillä saadaan mm. isät paremmin mukaan yhteistyöhön, poissaolot ja läksyt on kätevää tarkistaa ja keskustelu yhteistyön osapuolten välillä on nopeaa ja helppoa. Sähköinen reissuvihko sai kuitenkin uutisissa myös kritiikkiä oppilaiden avuttomuuden lisääntyessä.

”Oppilaat eivät enää kysy läksyistä toisiltaan, vaan vanhemmiltaan, jotka kysyvät niitä opettajalta Wilmassa (...) Koululaiset eivät ota vastuuta läksyistä, vaan se on siirtynyt vanhemmille. Se estää itsenäistymästä.” Opettajan haastattelu. U24

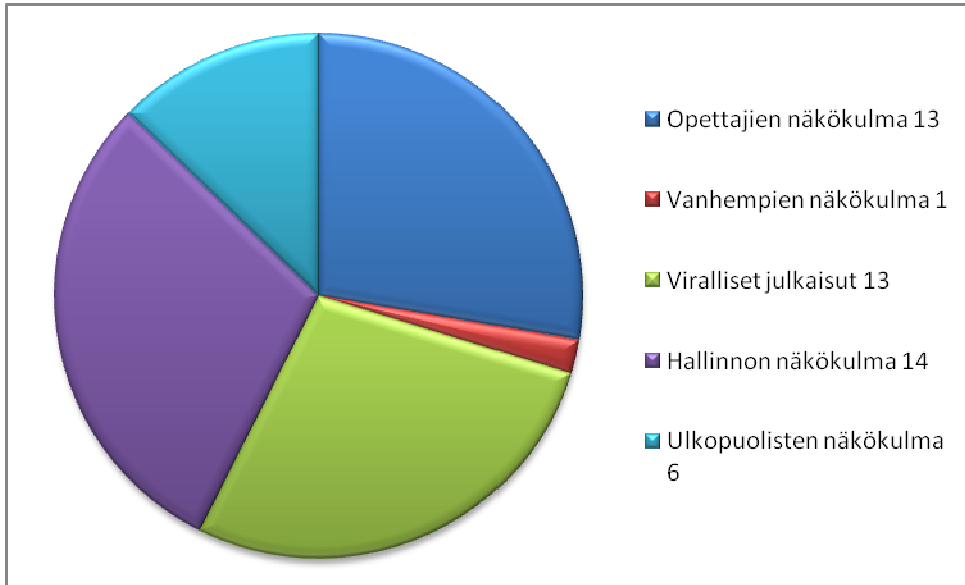
6.1.2 Tarkoitus

Uutiset perustuvat aina johonkin lähteeseen. Kuten teoreettisessa viitekehyksessä jo todettiin, uutisten lähde on yleensä virallinen ja luotettava. Lähde voi olla esimerkiksi alan asiantuntija tai virkamies. Lähteenä voidaan kuitenkin käyttää myös tavallisia ihmisiä, jolloin uutiseen saadaan ns. kadunmiehen näkökulma. Tällä tavalla lukijan on ehkä helpompi samaistua aiheeseen. Virallisten lähteiden ja tavallisten ihmisten väliin jäävät lähteet, joita pidetään yleensä luotettavina ja uskottavina mutta joilla on tarve saada esiin tietty näkökulma aiheesta. Näiden lähteiden kohdalla lukijan tulisikin muistaa perusteet tietylle näkökulmalle. Esimerkiksi ammattijärjestöt ajavat omiensa etuja, jolloin asioita lähestytään heille suotuisalla tavalla. Tietenkin on lukijan subjektiivinen kokemus, millaiseksi hän lähteet viime kädessä arvottaa. Opettaja voi esimerkiksi uutista lukiessaan arvostaa ja pitää luotettavampana lähteenä toista opettajaa kuin kunnan virkamiestä ja vanhempi uutista lukiessaan päinvastoin. Tässäkin tutkimuksessa jaottelu perustuu osittain tutkijan eli minun subjektiiviseen kokemukseen ja teoreettinen viitekehys ohjaa jaottelua.

Tutkimuksessani uutisten lähteitä oli kaiken kaikkiaan 47 (kuvio 3). Ainoa lähde, joka esiintyi useampaan kertaan, oli opetusministeri. Kyseinen lähde on kuitenkin laskettu kokonaismäärään vain kerran. Muut lähteet esiintyivät uutisissa ainoastaan kerran, tosin esimerkiksi tietyn järjestön edustajia saattoi olla useita mutta kyseessä oli aina eri henkilö ja eri ammattinimike. Lähteet jakautuivat viiteen eri ryhmään. *Viralliset julkaisut* tarkoittavat mm. tutkimuksia, raportteja, tilastoja ja julkaisuja, joita on siteerattu uutisissa tai joista on kerrottu informatiivisesti. *Opettajien, vanhempien, hallinnon ja ulkopuolisten näkökulmalla* taas tarkoitetaan jonkun henkilön haastattelua ja näin ollen kyseisen henkilön henkilökohtaista tai ammatin puolesta esitettyä näkemystä aiheeseen. Virallisia julkaisuja sekä hallinnon näkökulmaa käsitteleviä tutkimuksessani luotettavina ja virallisina lähderyhminä teoreettisen viitekehysten ja uutisten muun analysoinnin perusteella.

Alla olevasta kuviosta voidaan huomata, kuinka vanhempien näkökulma uutisissa on hyvin vähäinen. Vanhempien osalta näkökulman antoi ainoastaan vanhempainliiton edustaja. Opettajien näkökulmaan sisällytin opettajat ja

rehtorit sekä OAJ:n (Opettajien ammattijärjestö) edustajat. Hallinnon näkökulmaa edustavat mm. kunnan ja lääninhallitusten virkamiehet, professorit, opetusneuvos ja koulutoimenjohtaja. Hallinnon edustajat perustelivat näkemyksensä usein tietyllä tutkimuksella tai tilastolla. Ulkopuolisten näkökulmaa taas tuovat mm. tietokirjailija ja eri yritysten edustajat.

Kuvio 3 Uutisten lähteet määrällisesti

Tuloksista lähteiden suhteen voidaan tehdä selkeä johtopäätös. Kodin ja koulun yhteistyön uutisoinnissa pyritään lähestymään aihetta informatiivisesti monesta eri näkökulmasta. Uutisissa on käytetty erilaisia, eritasoisia ja useita lähteitä ja ne ovat joko toisiaan tukevia tai eriäviä. On esimerkiksi haastateltu opettajaa, joka kertoo yhteistyön merkityksestä alkuopetuksessa hyvin omakohtaisesti ja käytännönläheisesti mutta on pyydetty lausunto myös opetushallituksesta, joka näkee aiheen laajemmassa mittakaavassa aina opettajankoulutukseen asti. Tai on haastateltu yrityksen johtajaa, joka näkee kouluille tuotetussa palvelussa hyviä puolia myös yhteistyön näkökulmasta mutta on huomioitu toinenkin näkökulma mahdollisesta yrityksen markkinointitempusta. Tai on haastateltu psykologian professoria koskien koulukiusaamista ja myös opetusministeri tukee lausunnollaan yhteistyön merkitystä kiusaamisen vähentämisessä.

Uutiset pohjautuivat useimmiten enemmän kuin yhteen lähteeseen ja aiheesta pyrittiin antamaan moniulotteinen kuva. Vanhempien rooli lähteenä jää kuitenkin epäselväksi. Eikö vanhempien näkökulmaa pidetä tarpeeksi asiantuntevana tai tärkeänä? Tämäkin seikka saattaa osaltaan vaikuttaa yhteistyöhaluttomuuteen, koska vanhempien mielipidettä ei huomioida tarpeeksi. Yli puolet lähteistä (58 %) on ns. virallisia lähteitä (viralliset julkaisut ja hallinnon näkökulma) joten uutisointi on pääasiallisesti tiedon välittämistä. Uutisten avulla pyritään siis tuomaan ihmisten tietoisuuteen monipuolisesti asioita kodin ja koulun yhteistyöstä, jotta ihmiset voisivat muodostaa omia

mielipiteitä. Sen, onko informaatio luonteeltaan positiivista, negatiivista vai neutraalia, käsittelen seuraavaksi.

Uutisoinnin tarkoitusten osalta analysoin tekstit myös niiden sävyjen mukaan. Analyysin perusteella uutisointi kodin ja koulun yhteistyöstä on joko negatiivista tai positiivista sillä 25 uutisesta 16 sisälsi negatiivista lähestymistä aiheeseen ja 12 positiivisen näkökulman. Osassa uutisia aihetta oli lähestytty sekä negatiivisesti että positiivisesti. Vain kolme uutista oli neutraaleja eli ilman kritiikkiä tai hyvien puolien esiin nostamista. Negatiiviset lähestymistavat olivat yksiselitteisesti epäkohtien esiin tuomista ja kritisoimista. Positiiviset näkökulmat olivat puolestaan tietoa hyviksi todetuista yhteistyömenetelmistä, hankkeista ja toimista yhteistyön parantamiseksi tai yhteistyön merkityksestä muihin tärkeisiin asioihin. Näitä tutkimustuloksia tukevat myös tulokset uutisten sisällöstä (ks. 6.1.1)

6.2 Mielipiteet

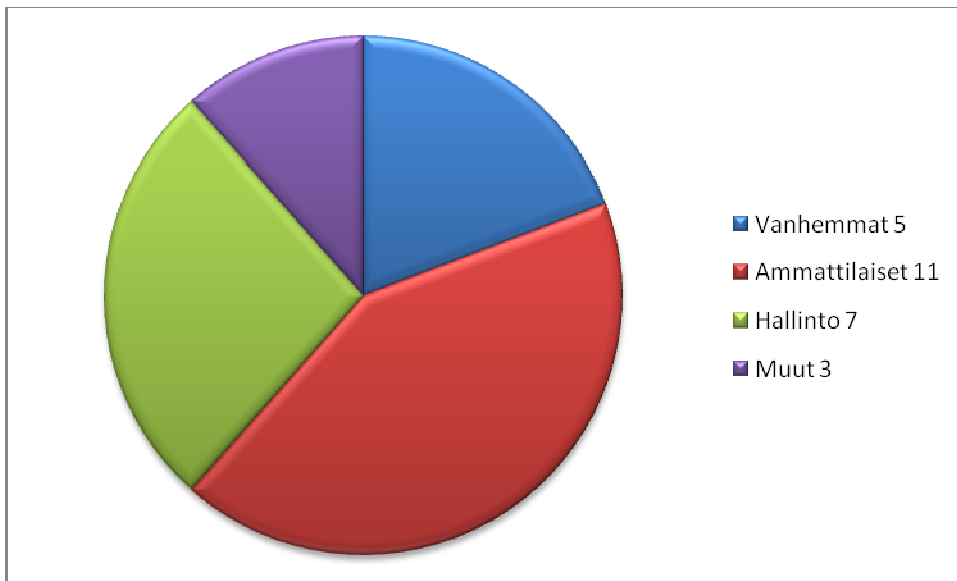
Mielipidekirjoitusten osalta halusin vastuksen kysymyksiin: Mistä asioista esitetään mielipiteitä ja kenen ääni mielipidekirjoituksissa kuuluu? Esitän ensin tulokset koskien kirjoittajia ja sen jälkeen tulokset kirjoitusten sisällöistä. Sisällön osalta käytin aineiston analyysissa teoreettisen viitekehyksen pohjalta nousseita yläteemoja. Yläteemojen alle sijoitetuista ajatuskokonaisuuksista muodostui tiivistettyjä ja selkeitä alateemoja, kuten oheisesta taulukosta (taulukko 3) voidaan nähdä. Viitatessani tuloksissa esim. mainintoihin, ajatuksiin, mielipiteisiin, muistutuksiin, ehdotuksiin, vaatimuksiin tai perusteluihin tarkoitan aineistosta esiin nousseita ajatuskokonaisuuksia, joita pelkistin ja ryhmittelin analyysin aikana. Sanamuoto valikoitui sen mukaan, millaisena kirjoittaja ajatuskokonaisuuden esitti mielipiteessään. Sitaatit olen koodannut kirjoittajaryhmillä ja numeroilla, jotta niihin voi tarvittaessa palata ja jotta tulosten lukija tietää, kuka lainauksen takana aina on.

TAULUKKO 3 Mielipidekirjoitusten sisältöjen ylä- ja alateemat

Viralliset ohjeistukset	Yhteistyön perusteet	Hyvän yhteistyön lähtökohdat
Oikeudet ja velvollisuudet	Oppilaan hyöty	Yhteistyön piirteet
	Yhteiskunnan hyöty	Osapuolten huomioiminen Aktiivisuus
Yhteistyön haasteet	Opettajan ammattitaito	Yhteistyön muodot
Vanhemmista johtuvat	Työn tukeminen	Kirjalliset
Opettajasta johtuvat	Ammattitaidon edellytys	Keskustelut
Muista johtuvat		Tapahtumat
Yhteistyön puute		Muut
Kasvatusvastuu		

6.2.1 Äänessä yhteistyötä tekevät

Helsingin Sanomissa yksi mielipidekirjoituksen julkaisuvaatimus on kirjoittajan nimi. Suurimmassa osassa kirjoituksia nimen lisäksi oli ilmoitettu ammatti ja/tai titteli. Vain kolmessa kirjoituksessa oli pelkkä nimi ilman titteliä. Nämä kolme kirjoittajaa päätyivät ryhmään *muut*. Lisäksi kirjoittajia olivat kouluikäisten lasten vanhemmat ryhmässä *vanhemmat*, luokanopettajat, aineenopettajat ja rehtorit ryhmässä *ammattilaiset*, järjestöjen ja liittojen edustajat, opetushallituksen ja opetusviraston työntekijät ja Helsingin yliopiston kasvatustieteenlaitoksen henkilökunta ryhmässä *hallinto*. Järjestöistä ja liitoista edustettuna olivat Väestöliitto, Nuorten Akatemia, Vanhempainliitto ja Lastensuojelun keskusliitto. Kirjoittajien ammasteista voi päätellä, että kodin ja koulun yhteistyötä tuovat julkisesti esille pääasiassa henkilöt, joita yhteistyön tekeminen jollakin tasolla koskettaa. Mielipidekirjoituksia oli määrällisesti 26 ja kirjoittajia yhteensä 34. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että osalla kirjoituksista oli useampi kuin yksi kirjoittaja. Alla olevasta kuviosta (kuvio 4) voidaan nähdä, millä tavalla kirjoitusten määrä (n=26) on jakaantunut kirjoittajien ammattien perusteella.

KUVIO 4 Mielpidekirjoitusten määrän jakautuminen kirjoittajaryhmien kesken

6.2.2 Viralliset ohjeistukset

Mielpidekirjoituksissa muistutetaan sekä vanhempien että opettajien oikeuksista ja velvollisuuksista. Keskustelua vaikutti aiheuttavan epäselvä rajanveto asiassa. Vanhemmat näkevät oikeutenaan koulun arvostelemisen ja valittamisen jopa lääninhallitukseen asti, mikäli koulun toiminnassa esiintyy epäkohtia. Yksi ammattilaisista taas peräänkuuluttaa vanhempien velvollisuutta toimia lastensa vastuullisina huoltajina.

”Vanhempien työ- ja harrastekiireet sekä lapsen huoltaminen eivät näytä useinkaan sopivan yhteen. Huoltamiseen kuuluu alaikäisen lapsen koulunkäynnin todellinen seuraaminen.” Ammatillainen 11

Opettajien oikeuksiin katsotaan kuuluvan yksityisyyden rajan määrittely. Opettaja voi itse päättää, mitä henkilökohtaisia yhteystietojaan vanhemmille antaa. Tämän lakipykälän esille ottaminen perustellaan opettajan jaksamisella. Yhden ammattilaisen mielestä on opettajien omalla vastuulla määritellä voimavarojaan ja jaksamistaan. Opettajan oikeutena nähdään myös rikosilmoitusten teko erityisen hankalissa tilanteissa vanhempien kanssa. Haasteet vanhempien kanssa olivat esillä useassa mielpidekirjoituksessa mutta vain yhdessä otettiin esille asian vieminen näin pitkälle. Opettajien ja koko koulun velvollisuuksista mainittiin perusopetuslaki ja sen kehoitus tehdä yhteistyötä kotien kanssa ja tukea vanhempien kasvatustyötä. Tämä maininta esiintyi hallinnon mielpidekirjoituksessa. Lisäksi yksi hallinnon kirjoittaja selvensi lukijoille koulujen johtokunnan merkitystä.

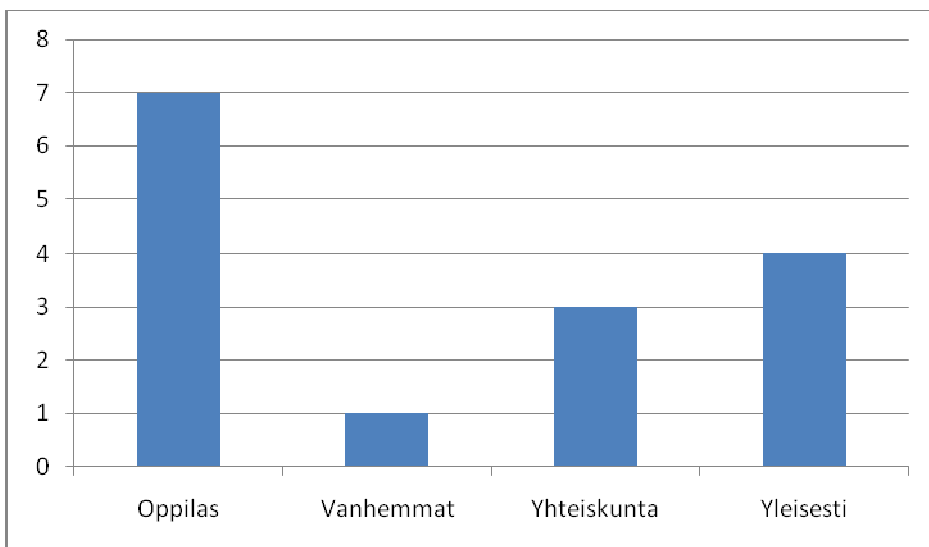
”Koulujen johtokuntien jäsenistä enemmistö on oppilaiden huoltajia. Johtokunnan tärkeänä tehtävänä on kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittäminen.” Hallinto 7

6.2.3 Yhteistyön perusteet

Mielipidekirjoituksissa muistettiin perustella kodin ja koulun välistä yhteistyötä niin vanhempien kuin ammattilaistenkin osalta mutta eniten perusteita yhteistyön tekemiseen annettiin kuitenkin hallinnon kirjoituksissa. Osassa kirjoituksia yhteistyö todettiin yleisesti tärkeäksi ilman sen tarkempaa erittelyä. Suurin osa kirjoittajista selvensi kuitenkin perusteita oppilaan, vanhempien tai yhteiskunnan näkökulmasta (kuvio 5). Vanhempien mielestä yhteistyöllä pystytään tukemaan oppimista ja vähentämään sekä ennaltaehkäisemään koulukiusaamista. Ammatillaiset kokevat tekevänsä yhteistyötä oppilaan parhaaksi. Samoilla linjoilla ollaan myös hallinnon puolella. Oppilaan etu oppimisen, aktiivisuuden ja hyvinvoinnin kannalta nähdään perusteena yhteistyölle. Yksi hallinnon kirjoittajista esitti mielipiteensä yhteistyöstä maahanmuuttajien näkökulmasta ja perusteli yhteistyön tärkeyttä niin oppilaan, vanhempien kuin yhteiskunnankin kannalta.

”Maahan muuttaneen vanhemmat ovat kuitenkin lapsen koulunkäynnin resurssi. (...) Vanhempien on vaikea tukea lasta kasvamaan aktiiviseksi, osallistuvaksi kansalaiseksi, jos he kokevat oman yhteiskunnallisen osaamisensa olevan puutteellista. Koulut voivat tukea maahanmuuttajataustaisen lapsen koulunkäyntiä tukemalla lapsen vanhempia kotoutumisen alkuvaiheessa. (...) Panostamalla vanhempien vertaistoimintaan nyt rakennamme kaikille lapsille parempia oppimisedellytyksiä ja kuuluvuuden tunnetta sekä yhteiskunnan sosiaalista eheyttä.” Hallinto 6

Yhteiskunnan menestyminen ja hyvinvointi yhteistyön tekemisen kautta huomioitiin myös toisessa hallinnon kirjoituksessa.

KUVIO 5 Yhteistyön hyödyn jakautuminen mielipidekirjoituksissa. Pystyrivillä mielipidekirjoitusten määrä, joissa hyödyn saaja on esiintynyt.

6.2.4 Hyvän yhteistyön lähtökohdat

Mielipiteiden kirjoittajilla on selkeästi tietoa ja näkemyksiä siitä, mitä hyvään yhteistyöhön tarvitaan. Tästä yläteemasta esitettiin toiseksi eniten mielipiteitä. Useissa kirjoituksissa todettiin ensin olevan tiettyjä ongelmia, joihin ehdotettiin ratkaisuja hyvää yhteistyötä ajatellen. Eri kirjoittajaryhmien kesken ollaan samaa mieltä siitä, ettei yhteistyö ole itsestään selvää vaan sen eteen on tehtävä töitä ja nähtävä vaivaa. Useita ajatuksia esitettiin myös hyvän yhteistyön piirteistä eli siitä, mitä osapuolten tulisi huomioida yhteistyötä tehdessään. Toisen huomioon ottaminen sisältyy mielestäni hyvän yhteistyön piirteisiin mutta aihe itsessään nousi esiin hyvin vahvasti ja siitä oli mainintoja kaikista eniten (20/170) koko aineistossa. Sen vuoksi nostin aiheen omana alateemana tuloksiin.

Vanhempien kirjoituksissa oli huomattavissa hyvän yhteistyön käsittelyä enemmän oppilaan näkökulmasta. Vanhempien mielestä hyvään yhteistyöhön kuuluu ongelmien tunnistaminen ja niiden ratkaiseminen järkevällä ja rakentavalla tavalla. Ammatillaiset ja hallinto taas pohtivat asiaa enemmän yhteistyötä tekevän näkökulmasta eli miten yhteistyö saadaan toimimaan. Ammatillaiset korostivat hyvän yhteistyön piirteistä tasavertaisuutta, vastuun ottamista ja asiallisuutta. Hallinnon kirjoituksissa oltiin samaa mieltä vastuun ottamisesta mutta he peräänkuuluttivat myös pelisääntöjä, sitoutumista ja luottamusta.

Kuten aiemmin mainitsin, yhteistyön osapuolten huomioon ottaminen nousi selkeästi esille jokaisen kirjoittajaryhmän kirjoituksissa ja se nähtiin yhtenä tärkeänä tekijänä hyvässä yhteistyössä. Sekä vanhemmat, ammatillaiset että hallinto olivat sitä mieltä, että vanhemmat on nähtävä kasvatus- ja opetustyön voimavarana. Hallinnon puolella esitettiin vielä voimakkaammin mielipide siitä, että vanhemmat pitää huomioida koulun arjessa. Erään vanhemman mielipide oli, että vanhemmat osallistuvat kyllä jos koulu osoittaa heidän olevan tervetulleita ja tärkeitä. Hallinnon puolella oltiin samoilla linjoilla. Yhdessä kirjoituksessa mainittiin vanhempien ottavan yleensä lastensa koulunkäynti tosissaan. Arkityön lisäksi muu -ryhmän kirjoittaja muistutti että vanhemmat voisivat olla mukana myös opetuksen suunnittelussa, mikäli jokin asia erityisesti mietityttää.

”Opettajien kanssa voi keskustella niistä asioista, jotka kuuluvat opetussuunnitelmaan ja mikä milloinkin on painopisteenä opetuksessa.” Muut 2

Osapuolten huomioiminen näkyi mielipiteissä lisäksi yhteistyön yksilöimisenä ja riittävän tiedon antamisena vanhemmille (hallinto), toisen kunnioittamisena, kannustamisena ja tilan antamisena (ammattilaiset), aitona vuoropuheluna (vanhemmat) sekä tukemisena ja kasvatusvastuun jakamisena (hallinto, ammatillaiset, muut).

6.2.5 Yhteistyön haasteet

Määrällisesti eniten mielipiteiden sisällöstä oli yhteistyön haasteista ja ongelmista kertomista. Lähes jokaisessa mielipidekirjoituksessa mainittiin yksi tai useampi yhteistyötä koskeva ongelma. Ongelmat saattoivat olla joko vanhemmista tai opettajista johtuvia tai kokonaan muista syistä. Eräs vanhempi mainitsikin, että yhteistyössä syntyy väistämättä ongelmia koska sitä tekevät ihmiset. Ylivoimaisesti eniten oltiin kaikissa kirjoittajaryhmissä huolissaan yhteistyön määrästä ja vielä tarkemmin sen puutteesta. Yhteistyön puutteen katsottiin johtuvan yhteistyön osapuolista, kuten vanhempien passiivisuudesta tai opettajan resurssien puutteesta. Osa kirjoittajista ilmaisi selvästi ja suorasanaisesti yhteistyön puutteen ja osa taas lähestyi aihetta nostamalla esiin syitä yhteistyön vähäisyydelle. Osa vanhemmista jopa väitti koulun sulkevan heidät lähes kokonaan pois toiminnasta.

”Vanhempien suuri joukko on yhteiskuntamme hiljaista enemmistöä. He haluavat kaikkea hyvää lapsilleen, mutta ovat joko liian kiireisiä tai arkoja olemaan aktiivisesti yhteistyössä koulun kanssa.” Hallinto 3

”Ymmärrän myös ammattikuntani huolen siitä, ettei niitä [yksilöllinen opetus ja yhteistyö] ole aina mahdollista tarjota. (...) Koulussa opettaja on yksin jopa yli 30 oppilaan kanssa. (...) Päiväkodista lapsen hakee yleensä huoltaja ja onneksi vielä silloin tällöin on aikaa jutella vanhempien kanssa, mutta koulusta lapsi lähtee yleensä itsekseen. (...) Millä ajalla sitä sitten haluaa ja jaksaa tehdä ilmaisia töitä, sillä työtä opettajalle on myös kodin ja koulun välinen toiminta.” Ammatilainen 9

”Vanhempien mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten hänen lastaan kasvatetaan, miten hänen kasvuaan koulussa tuetaan tai hänen yksilöllisiä taipumuksiaan otetaan huomioon, on häviävän pieni. (...) Valitettavasti se tarkoittaa yleensä 15 minuutin keskustelua lapsen opettajan kanssa kerran lukuvuodessa kaikille yhteisen vanhempainillan lisäksi.” Vanhempi 3

”Onko kodin ja koulun välinen yhteistyö vain sanahelinää? Puolet opettajista lomautetaan aina juhlien edellä ja jäljelle jäävät saavat valvoa vähintään kahta luokkaa, ei siinä enää juhlia järjestetä.” Muut 1

Kaikki muut ammattiryhmät vanhempia lukuun ottamatta toivat kirjoituksissaan esille vanhemmista johtuvia syitä. Vanhemmat voivat mielipidekirjoitusten mukaan olla välillä todella haastavia ja toiminnallaan häiritä opettajan arkea niin työssä kuin vapaa-ajallakin ja uuvuttaa hänet. Vanhempien kerrotaan olevan vaativia, itsekkäitä, kritisoivia, ylihuolehtivia, painostavia ja uhkailevia. Löytyy myös vanhempia, jotka eivät tue opettajan tekemiä päätöksiä koskien heidän lastaan. Hallinnon kirjoituksissa kuitenkin korostetaan, että vain pieni osa vanhemmista käyttäytyy haastavasti ja muistutetaan, että taustalla on yleensä jotain ongelmia. Myös ammattilaiset tiedostavat, että pääasiallisesti vanhemmat toimivat fiksusti ja haasteita tuovat vain muutamat vanhemmat. Erikseen tuotiin esille muutamissa kirjoituksissa vanhempien tietämättömyydestä johtuvat hankaluudet. Vanhemmat eivät tunne nykykoulua tarpeeksi hyvin osatakseen olla järkevästi yhteistyössä.

Yllättäen ammattilaiset itse nostivat esiin opettajista johtuvia syitä yhteistyön haasteisiin. Näitä ovat opettajan loppuun palaminen eri syistä johtuen, opettajan ammattitaidon puute ja opettajan valta-asema vanhempiin nähden. Vain yksi hallinnon kirjoittaja toi myös esille opettajien valta-aseman. Opettajista johtuvien syiden esiin nostaminen kertoo ammattilaisten kyvystä arvioida omaa työtään ja huomata puutteita.

”Myöskään opettajien sosiaalista kyvyttömyyttä ei ratkaista uusilla eriopetusryhmillä tai lihavamilla palkkapusseilla, saati huoltajia syyllistämällä, etenkin kun kodin näkökulma on monesti se ainoa tie päästä haastavan oppilaan kanssa eteenpäin.” Ammattilainen 6

”Pienen tutkimukseni mukaan hyviä aikeita ja yrityksiä kodin ja koulun yhteistyössä näyttää vaivaavan todellinen ja kuvittelemalla paisuteltu valta-asetelma opettajan ja vanhempien välillä.” Ammattilainen 8

”Edelleenkin monet vanhemmat pelkäävät sitä, että yhteydenpito kouluun ja ennen kaikkea jonkin ongelman esille nostaminen kääntyy heidän lastaan vastaan opettajan valta-aseman vuoksi.” Hallinto 3

Sekä ammattilaiset, hallinto että vanhemmat olivat huolissaan kasvatusvastuun jakautumisesta. Ammattilaisten mielestä kasvatusvastuuta siirretään liikaa opettajien harteille ja kotien toimintatavat ja arvot ovat liian erilaiset koulun kanssa. Vanhemmat ja hallinto olivat taas sitä mieltä, ettei vastuuta saa pompotella niin kuin nyt tehdään. Tähän aiheeseen liittyen otettiin ainoan kerran esille sosiaalinen media Facebook, joka on nykyään herättänyt paljon keskustelua. Opettajan on vaikea ottaa vastuuta oikeasta ja väärästä opettamisesta lapsille jos vanhemmat vetävät maton jalkojen alta.

”Jokainen aikuinen, jolla on alle 13-vuotias fb-ystävänä, viestittää lapselle, että hyväksyy väärillä henkilötiedoilla esiintymisen. (...) Otimme Facebookin ikäraajat koulussa puheeksi (...) osa vanhemmista oli kiitollisia siitä, että kiinnitimme asiaan huomiota (...) Jotkut vanhemmat totesivat, että asia ei millään tavalla kuulu koululle.” Ammattilainen 1

Muista kuin vanhemmista tai opettajista syistä johtuvia yhteistyön haasteita olivat yhteiskunnalliset tekijät ja koulusta johtuvat ongelmat. Hallinnon mielestä koulut eivät osaa hyödyntää maahanmuuttaja vanhempia oppilaan koulunkäynnin tukemiseen, eivätkä koulut panosta tarpeeksi yhteisöllisyyteen. Ammattilaiset taas arvioivat luokkakokojen ja sosiaalitoimen resurssien puutteen vaikuttavan negatiivisesti yhteistyöhön.

6.2.6 Opettajan ammattitaito

Opettajan ammattitaito oli teema, joka nousi aineistosta itsestään. Vaikka opettajan ammattitaito kuuluu teoreettisen viitekehyksen perusteella hyvän yhteistyön lähtökohtiin, oli sitä käsitelty monessa mielipidekirjoituksessa monipuolisesti eri näkökulmista. Tämän vuoksi esittelen tulokset omana yläteemana. Alateemoiksi muodostuivat ammattitaidon edellytys, ammattitaitoon luottaminen ja opettajan työn tukeminen. Ainoastaan muut -

ryhmän mielipidekirjoituksissa ei käsitelty yhteistyötä opettajan ammattitaidon näkökulmasta.

Vanhemmat peräivät opettajilta ja koko koululta ammattitaitoa. Heidän mielestään yhteistyön onnistumisen kannalta on tärkeää, että opettaja tekee työnsä kunnolla ja mahdollinen kritiikki otetaan vastaan asiallisesti. Myös hallinto ja ammatillaiset ovat samoilla linjoilla muistuttaessaan, että opettajien ammattitaito punnitaan haastavissa tilanteissa. Opettajan on osattava erottaa aito kritiikki turhasta suun soitosta ja käsitellä vaikeita vanhempia. Ammatillisesti opettajalta vaaditaan kirjoituksissa lisäksi kasvun, kehityksen ja oppimisen asiantuntijuutta, vuorovaikutuskulttuurin kehittämistä ja näiden hyödyntämistä yhteistyössä. Vastuun ottaminen sekä oppilaista koulupäivän aikana että omasta jaksamisestaan ja työn rajaamisesta katsottiin myös kuuluvan opettajan ammattitaitoon ja yhteistyön lopputulokseen. Erään ammattilaisten kirjoituksesta nousi esiin vielä vaatimus opettajille luottaa omaan ammattitaitoonsa.

Hieman enemmän mielipiteitä tästä yläteemasta esitettiin kuitenkin opettajan työn tukemisesta. Ajatuksia nousi sekä hallinnon että ammattilaisten kirjoituksista. Ammattilaisten mukaan resurssien puute, kuten huono palkka ja työn vaatavuuden lisääntyminen heikentävät yhteistyöhön satsaamista. Myös vanhemmilta halutaan kunnioitusta ja tukea virallisesti määriteltyihin kasvatustavoitteisiin. Moni ammattilainen oli sitä mieltä, että opettajat haluavat auttaa mutta mahdollisuuksia on vain tiettyyn pisteeseen asti. Sen jälkeen on saatava apua muulta yhteistyöverkostolta. Hallinto puolestaan toi mielipiteissä vahvasti esille opettajien tuen puutteen jo koulutuksesta lähtien. Opettajien opinnoissa saamat valmiudet kohdata vanhempia ovat heikot, jolloin lähtökohdat hyvään yhteistyöhön ovat hataralla pohjalla. Eräs ammattilainen ehdottaakin kirjoituksessaan, että opettajien näkökulma olisi otettava mukaan opettajankoulutuksen kehittämiseen.

6.2.7 Yhteistyön muodot

Yhteistyön muodot oli toinen teema, joka nousi aineistosta itsestään. Moni kirjoittaja oli tuonut yhteistyön käsittelyn yhteydessä esiin erilaisia muotoja, joilla yhteistyötä tehdään tai voitaisiin tehdä. Osa muodoista nähtiin positiivisena asiana ja mahdollisuutena parempaan yhteistyöhön ja osa välttämättömänä pakkona tai ainoana mahdollisuutena tehdä yhteistyötä.

”Nykytekniikan suomin keinoin säännöllinen ja lähes reaaliaikainen kasvatusyhteistyön tekeminen onnistuu kyllä...” Ammattilainen 2

Muodot jakautuivat analyysin aikana alateemoihin: kirjalliset muodot, keskustelut, tapahtumat ja muut. Kirjallisista muodoista mainittiin rehtorin kuukausikirje, jolla saadaan tärkeää tietoa kaikille vanhemmille, tekstiviestit, joilla opettaja on helppo tavoittaa koulupäivän aikana, reissuvihko sekä

kokeiden allekirjoittaminen, jotka jäävät vanhempien mielestä usein ainoaksi väyläksi saada tietoa lapsen koulunkäynnistä.

”Vanhemman rooliksi jää lähinnä kirjoittaa nimi kokeeseen ja osallistua kasvukeskusteluihin. Kasvukeskustelut ja reissuvihot ovat toki edistystä, jonka avulla vanhemmilla on edes jotain käsitystä koulussa tapahtuvista asioista.” Vanhempi 4

Keskustelut vanhempien ja opettajien kesken nähdään tärkeänä osana yhteistyötä. Tämän asian olivat huomioineet kaikki ammattiryhmät. Erään ammattilaisen näkökulmasta yhteydenpito ja tapaamiset vanhempien kanssa ovat arkipäivää. Keskustelua voidaan käydä puhelimitse tai kasvotusten. Tapaamiset kasvotusten vanhempainvarttien ja vanhempainiltojen muodossa eivät vanhempien mielestä ole kuitenkaan riittäviä ja eräs vanhempi ehdottaakin mielipidekirjoituksessaan hyväksi havaittua toimintatapaa, jolla saadaan jokainen vanhempi osallistumaan vuorollaan ja samalla yhteisöllisyys parantumaan. Kyseisellä toimintatavalla on saatu vanhemman mukaan järjestettyä useitakin leirikouluja ja koulun jälkeistä toimintaa. Nämä tapahtumat, joihin sisältyy yhteistyön osapuolten kohtaamista, ovat monen kirjoittajan mielestä kullannarvoisia tilanteita.

”...lasten vanhemmat arvostavat koulun juhlia. Siellä he näkevät lasten töitä, salin koristelua, tapaavat opettajia ja muiden lastensa vanhempia.” Muut 1

”Kuitenkin näissä illoissa (vanhempainillat) sekä yhteisissä talkoissa ja juhlissa muhii ja kasvaa sitä kasvatusyhteisön työniloa, sitkeyttä, luottamusta ja kantovoimaa, jota on sitten käytettävissä niissäkin tilanteissa, joissa vanhemmilla ja opettajalla tai vaikka koko kouluyhteisöllä on jokin haastava tilanne ratkottavanaan.” Ammattilainen 8

Välttämättömänä pakkona nähtiin kantelujen ja ilmoitusten tekeminen kun siihen oli tarvetta. Eräs vanhempi puolusti kanteluiden tekemistä sillä perusteella, että oppilaan oikeusturva taataan ja epäkohtiin varmasti puututaan. Vastaavasti yksi ammattilainen nosti esiin lastensuojeluilmoituksen tekemisen yhdessä kodin kanssa kun muut keinot on käytetty oppilaan hyväksi. Molemmat kirjoittajat siis puhuivat valituksista ja ilmoituksista hyvässä hengessä, perustellen niiden tarkoituksen ja välttämättömyyden. Hallinnon mielipiteissä muistutetaan vanhempien tutustumisesta koulun toimintaan, jottei epätietoisuus ainakaan heikentäisi yhteistyötä.

”Lauantaikoulupäiviä järjestetäänkin yleensä kotien kanssa tehtävän yhteistyön edistämiseksi. Huoltajilla on tällöin mahdollisuus päästä tutustumaan koulun toimintaan.” Hallinto 7

6.2.8 Mielipiteet kvantitatiivisesti

Lopuksi esittelen vielä kvantitatiivisia tuloksia koskien mielipidekirjoituksia. Oheisesta taulukosta voidaan nähdä ajatuskokonaisuuksista tehtyjen pelkistysten määrät ammattiryhmittäin ja teemoittain. Pelkistykksiä kertyi yhteensä 170. Taulukosta (taulukko 4) voidaan havaita, kuinka eniten

ajatuskokonaisuuksia eli mielipiteitä herättivät yhteistyön haasteet, toiseksi eniten hyvän yhteistyön lähtökohdat ja kolmanneksi eniten opettajan ammattitaito. Vanhempien kirjoituksista nousivat pelkistysten määrän mukaan korkeimmalle yhteistyön haasteet ja yhteistyön muodot, ammattilaisilla yhteistyön haasteet ja opettajan ammattitaito, hallinnolla hyvän yhteistyön lähtökohdat ja yhteistyön haasteet sekä muilla yhteistyön haasteet. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että eniten pelkistykseen keränneet teemat olisivat millään ammattiryhmällä laadullisesti sisällöltään muita teemoja tärkeämpiä. Muut -ryhmän kohdalla pelkistysten vähäisyys selittyy mielipidekirjoitusten vähäisellä määrällä (n=3).

TAULUKKO 4 Pelkistysten jakautuminen määrällisesti teemoittain ja ammattiryhmittäin

	Viralliset ohjeistukset	Yhteistyön perusteet	Hyvän yhteistyön lähtökohdat	Yhteistyön haasteet	Opettajan ammattitaito	Yhteistyön muodot	Yhteensä
Vanhemmat	2	3	8	10	3	11	37
Ammattilaiset	2	4	13	24	23	11	77
Hallinto	3	8	16	11	7	3	48
Muut	0	0	2	4	0	2	8
Yhteensä	7	15	39	49	33	27	170

6.3 Tulosten koontia

Tässä luvussa esitän tutkimustuloksistani yhteenvedon ja vertailen uutistekstien sekä mielipidekirjoitusten tuloksia siltä osin kuin se on mahdollista.

Mielipidekirjoitukset ja uutiset eroavat toisistaan. Mielipidekirjoituksen tyyli on vapaampi ja siinä saa nimensä mukaisesti tuoda esille oman henkilökohtaisen mielipiteen. Mielipidekirjoitus voi olla vaikuttava, mikäli mielipide on perusteltu hyvin. Uutinen taas on jo journalismin sääntöjen vaikutuksesta rajatumpi. Uutinen perustuu aina johonkin lähteeseen ja mitä arvostetumpi ja virallisempi lähde on sitä luotettavampana ja todenmukaisena uutista pidetään. Uutisessa näkökulmia aiheeseen voi olla useampiakin. Yleensä eri näkökulmien esiin tuominen lisää uutisen luotettavuutta. Uutinen ja mielipidekirjoitus eivät ole samalla viivalla kun puhutaan tekstin vaikutuksesta ja luotettavuudesta. Tässä

tutkimuksessa saatiin kuitenkin selville näiden kahden tekstilajin perusteella ne kodin ja koulun yhteistyön asiat, joita tällä hetkellä eniten käsitellään mediassa ja jotka ovat ihmisten mielessä. Selville saatiin sekin, kenen ääni kuuluu ja mitä aiheen uutisoinnilla tavoitellaan.

Ensimmäinen selkeä johtopäätös voidaan tehdä jo aineiston koosta. Uutisten ja mielipidekirjoitusten määrä viiden vuoden ajalta (uutiset n=25 ja mielipiteet n=26) kertonee siitä, että mediassa ei käsitellä kovinkaan paljon kodin ja koulun välistä yhteistyötä jos lukumäärää vertaa uutisten ja mielipidekirjoitusten yleiseen määrään. Vuositasolla kodin ja koulun yhteistyön uutisia ja mielipidekirjoituksia esiintyi 7–12, kun vuosittain uutisia ja mielipidekirjoituksia on varmasti tuhansia. Toisaalta, en osaa sanoa, kuinka paljon muista kouluun liittyvistä asioista uutisoidaan ja kirjoitetaan mielipiteitä, joten voi olla, että yhteistyöstä uutisoidaan koulumaailmaan liittyen suhteellisen hyvin. **Toinen johtopäätös** on että uutisissa ja mielipidekirjoituksissa esiintyy hyvin samankaltaisia yhteistyöhön liittyviä aiheita. Yhteistyö nähdään median välittämänä tarpeellisenä mutta puutteellisena. Siitä kuitenkin tuodaan esiin myös parannusehdotuksia ja valmiita malleja.

Molemmissa tekstilajeissa korostettiin oppilaan hyötyä. Muista hyödynsaajista yhteiskunta ja opettajat huomioitiin joitakin kertoja mutta vanhemmat vain yhdessä mielipidetekstissä. Puutteita nähtiin mielipidekirjoitusten osalta monipuolisemmin mutta myös uutisissa niitä oli nostettu esiin. Puutteiden katsottiin johtuvat kaikista yhteistyöhön vaikuttavista tahoista – vanhemmista, opettajasta, koulusta ja yhteiskunnasta. Erityisen huomion sai osakseen ajan puute, joka nousi esiin monessa mielipidekirjoituksessa. Uutisissa sitä ei tosin mainittu lainkaan. Puutteiden vähentämiseksi teksteissä oli tuotu esille kehittämis- ja parannusehdotuksia. Uutisissa kerrottiin myös muutamista yhteiskunnan osalta jo tehdyistä toimenpiteistä ja mielipiteissä taas mm. käytännön esimerkkejä toimivista yhteistyömuodoista. Molemmissa tekstilajeissa korostettiin jokaisen yhteistyötahon vastuuta kehittämis- ja parantamistoimissa. Sekä vanhempien että opettajien ja myös yhteiskunnan on panostettava kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Mielipiteissä oli vielä erikseen korostettu opettajan ammattitaitoa ja monipuolisia yhteistyön muotoja.

Kolmantena johtopäätöksenä on uutisten tavoite tuoda ihmisten tietoisuuteen yhteistyöstä sekä epäkohtia että hyviä puolia, jotta niistä voidaan muodostaa mielipiteitä ja käytänteitä. Uutisissa korostuu siis niiden informatiivisuus. Ilman ihmisten tietoisuutta asioista, ei muutoksia tapahdu. Johtopäätöstä tukee sisältöjen lisäksi lähteiden virallisuus ja uutisten sävyt. Lähteistä yli puolet oli virallisia tahoja tai tutkimustuloksia, jolloin luotettavuus lisääntyy ja aiheiden osalta uutisissa oli sekä positiivisia (n=12) ja negatiivisia (n=16) sävyjä.

Neljäntenä johtopäätöksenä on, että mediassa kuuluu pääasiallisesti niiden ääni, jotka yhteistyön kanssa joutuvat olemaan tekemisissä. Osalta vaaditaan yhteistyötä jo lain mukaan ja osa on sen kehittämisen kanssa tekemisissä. Vanhempien ääni on hyvin vähäinen ja ulkopuolisetkaan eivät juuri kommentoi. Uutisten lähteistä eniten oli virallisia tahoja kuten esimerkiksi

opetushallitus, kunnan virkamiehet, tutkimukset ja raportit. Toiseksi eniten oli käytetty opetushenkilöstön näkökulmia eli opettajien, rehtoreiden ja opettajien ammattijärjestön. Mieli-pidekirjoituksissa opettajat ja rehtorit olivat esittäneet eniten mielipiteitä ja seuraavaksi eniten viralliset tahot.

7 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA ETIIKKA

Kasvatustieteen opiskelijana aiheeni valinta on tässä tutkimuksessa melko vaikuttava tekijä sen luotettavuuteen. Tutkimukseni aihe nimittäin jakautuu sekä kasvatustieteisiin että viestintätieteisiin. Kasvatustieteen osalta olen käsitellyt tutkimustani varmoin ottein mutta viestintätieteen osalta olen kokenut haparointia ja epävarmuutta. Koen kuitenkin aiheeni sen verran tärkeäksi, että halusin sitä tutkia, etenkin kun aiempia tutkimuksia aiheesta ei ole tehty.

Opintojen puute viestintätieteiden osalta vaikuttaa tutkimukseeni aina teoreettisesta viitekehystä lähtien. Lähteiden valinnassa en ole ehkä onnistunut valitsemaan kaikista laadukkaimpia ja arvostetuimpia lähteitä ja se tuleekin tätä tutkimusta lukiessa huomioida. Myös havainnot ja päätelmät erityisesti uutisaineiston tarkoitusten osalta on tehty kasvatustieteen opiskelijan silmälasien läpi. Viestintätieteiden opiskelija olisi tehnyt mahdollisesti vielä enemmän pintaa syvemmälle meneviä päätelmiä.

Luotettavuutta kohentaakseni olen pyrkinyt selostamaan ja perustelemaan mahdollisimman tarkasti aineoston hankinnan, aineiston analysoinnin vaiheet sekä teemoittelun lähtökohdat ja perusteet. Esimerkiksi aloitin mielipiteiden analysoinnin eri menetelmällä kuin mihin lopulta päädyin koska aineisto ohjasi minua hyödyntämään teoreettista viitekehystä ja näin myös tulokset tukevat teoriaa. En ole myöskään jättänyt sisällönanalyysiä keskeneräiseksi ja esitellyt pelkästään järjesteltyä aineistoa tuloksina kuten Tuomi ja Sarajärvi (2006, 105) toteavat joskus näin tapahtuvan, vaan olen tehnyt tuloksista johtopäätöksiä. Tulosten yhteydessä olen lisäksi pyrkinyt esittämään aineistosta suoria lainauksia tukemaan tekemiäni havaintoja ja päätelmiä.

Luotettavuutta lisätäkseni olisin voinut käyttää tutkimuksessani rinnakkaisluokittelijaa, jolloin pelkistysten luokittelun ja ryhmittelyn olisi tehnyt myös joku muu. Tuloksia olisi voinut verrata keskenään ja näin ollen huomata, mikäli tuloksissa on huomattavia eroja. Väitöskirjatasoisessa tutkimuksessa näin olisin varmasti tehnytkin.

Aineiston koolla ei Eskolan ja Suorannan (2008, 60–74) mukaan ole merkittävää vaikutusta laadullisen tutkimuksen onnistumiselle. Sen sijaan aineiston koko vaikuttaa tulosten yleistettävyyteen ja omassa tutkimuksessani tulokset eivät ole yleistettäviä juuri aineiston koon vuoksi. Koolla tarkoitan tässä tapauksessa näytteiden eli tekstien lukumäärää. Väitöskirjatasoisessa tutkimuksessa aineiston keruuvaiheessa olisi huomioitava myös muita hakusanoja kuin tässä tutkimuksessa käytettyjä ja mahdollisesti kerätä aineistoa myös muista lähteistä. Tutkimukseni ollessa kuitenkin harjoitus eli pro gradu, on aineiston määrä riittävä tutkimuksen onnistumisen kannalta eli saatiin vastaus kaikkiin tutkimuskysymyksiin.

8 POHDINTA

Tutkimukseni tavoite oli selvittää, millaisen kuvan media on luonut kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä viimeisen viiden vuoden aikana. Vastauksen tutkimuskysymykseeni sain analysoimalla sisällönanalyysillä Helsingin Sanomien uutistekstit ja mielipidekirjoitukset, joissa aihe liittyi suoraan tai välillisesti kodin ja koulun yhteistyöhön. Toisin sanoen joissakin teksteissä kirjoitettiin kodin ja koulun yhteistyöstä itsessään ja joissakin se oli liitetty toisen asian yhteyteen esim. koulukiusaamiseen. Analyysissa keskityin tekstien sisältöihin kodin ja koulun yhteistyöstä eli siihen, mitä yhteistyöhön liittyviä asioita teksteissä esiintyi. Tutkin myös uutistekstien osalta sitä, mikä on tekstien ensisijainen tarkoitus ja mielipidekirjoitusten osalta sitä, ketkä mielipiteitä esittävät. Tutkimuskysymyksiini ei sisällynyt kysymystä uutisten ”äänestä” mutta niiden tarkoitusta tutkiessani analysoin uutisten lähteet. Lähteiden perusteella sain arvokasta tietoa siitä, kenen ääntä uutisissa arvostetaan tai halutaan kuulla.

Kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä on uutisoitu ja kirjoitettu mielipiteitä jonkin verran (n=51) viimeisen viiden vuoden aikana ja yhteistyöstä ollaan montaa mieltä ja siitä tuodaan julkisuuteen erilaisia asioita. Aineiston koon vuoksi tulokset eivät ole luotettavia eivätkä yleistettävissä vaan pikemminkin suuntaa antavia. Uutisten vähäisyyteen vaikuttavat osaltaan teoreettisessa viitekehyksessä mainitut uutiskriteerit. Aiheeseen harvoin liittyy mitään erityisen hätkähdyttävää tai tunteisiin vetoavaa. Melko tavallinen, arkinen aihe nousee esiin kun mediassa on sille tilaa. Uutiskriteereistä päivän valikoima (Galtung ja Ruge 1965, Kuneliuksen 2003, 190–191 mukaan) vaikuttaisi siis olevan yleisin yhteistyön uutisoinnin kriteeri. Positiivista on kuitenkin, että aiheelle annetaan huomiota uutisissa edes silloin tällöin. Mielipidekirjoitusten osalta voidaan pohtia sitä, miksi aiheesta ei kirjoiteta enemmän. Onko aihe sellainen, ettei siitä ole tarvetta kirjoittaa enempää? Vai johtuuko kirjoitusten vähäisyys siitä, etteivät ihmiset usko niistä olevan mitään hyötyä? Karppisen ym. (2010) tutkimuksessa median vallasta selvisi, etteivät ihmiset koe voivansa vaikuttaa median sisältöihin vaan mediaa ohjaa eniten raha ja markkinat. Internetin keskustelupalstat ovat myös vieneet mielipidekirjoituksia lehdistä helpompaan ja nopeampaan sähköiseen maailmaan. Enää ei ehkä jakseta nähdä vaivaa kirjoittaa lehtiin kun on olemassa kätevämpikin vaihtoehto. Omassa tutkimuksessani molempien kirjoitusten määrään saattoi lisäksi vaikuttaa rajat, jotka olin tutkijana asettanut aineiston keräämiseen. Monipuolisemmilla hakusanoilla aineisto olisi voinut olla isompikin. Luotettavuutta taas olisi lisännyt uutisten ja mielipidekirjoitusten kerääminen myös muista lehdistä tai medioista.

Yleinen huomio on, että median kautta saa hieman ristiriitaisen kuvan yhteistyön nykytilanteesta. Molempien kirjoitusten osalta on huomioitu tärkeät perusteet kodin ja koulun yhteistyölle. Yhteistyön tärkeys on kiistatonta, sillä on monia positiivisia vaikutuksia oppilaasta yhteiskuntaan asti (de Carvalho 2001,

1; Henderson & Berla 1994; Henderson & Mapp 2002, 78; LKKY 2007, 3). Median kautta välittyy myös kuva että tiedetään, millaista on hyvä yhteistyö ja mitä asioille haluttaisiin vielä tehdä - miten yhteistyötä voitaisiin kehittää ja parantaa. Kuitenkin yhteistyössä koetaan olevan haasteita ja puutteita. Haasteita ja puutteita nähdään monella tasolla – vanhemmista, opettajasta, koulusta ja yhteiskunnasta johtuvina. Voimmekin palata jo johdannossa esitettyyn kysymykseen: Miksi tarpeet ja toiveet eivät kohtaa kodin ja koulun välisessä yhteistyössä? Osataan kertoa, mistä kiikastaa kun yhteistyö ei tunnu toimivan ja osataan kertoa, mitä pitäisi tehdä tilanteen parantamiseksi mutta, näkyykö se kuitenkin tarpeeksi käytännön toimissa. Millä aikavälillä alkaa tapahtua epäkohtien korjaamiseksi? Mediaa pitäisi varmasti tutkia vielä pidemmältä ajalta taaksepäin, jotta voitaisiin nähdä sen aikaansaamia syy-seuraussuhteita. Onko esimerkiksi aiemmin uutisoitu yhteistyön puutteellisista ja vanhentuneista muodoista kun nyt tämän tutkimuksen aineistossa tuotiin esille tietoa sähköisestä, kätevästä reissuvihkosta? Onko aiemmin uutisoidusta puutteesta seurannut kehitystä ja parannusta?

Ristiriitaista on myös vanhempien äänen vähäisyys mediassa.

Vanhemmat ovat kuitenkin kodin ja koulun yhteistyön toinen ja näin ollen hyvin merkittävä osapuoli. Miksi mediassa ovat pääasiassa äänessä opettajat, rehtorit ja yhteistyöhön osallisena olevat viralliset tasot? Onko syynä se, että opettajilta ja kouluilta vaaditaan yhteistyön tekemistä ja virallisilta tahoilta yhteistyön tarkkailua ja kehittämistä? Onko vaatimus perusteena sille, että aihetta saa, haluaa ja voi käsitellä mediassa niin hyvässä kuin pahassakin? Vanhempia ei yhteistyöhön pakoteta ja ehkä sen vuoksi he eivät koe tarpeellisuutta sitä myöskään kommentoida. Toisaalta kun tutkimusten mukaan vanhemmilta ei tahdo löytyä aikaa varsinaiselle yhteistyöllekään (Korpinen 2008, 96–97) niin onko ihme, etteivät he jaksa ja halua aiheeseen muussakaan yhteydessä paneutua. Monet nykyvanhemmat ovat myös saaneet vielä perimätietona puutteellisia käyttäytymismalleja yhteistyöhön (Launonen & Pulkkinen 2004, 93). Näiden mallien mukaan koulun työhön ei hirveästi pidä puuttua ja vanhemmat ovat lähinnä tiedon vastaanottajia. Nyt olisikin aika pitkäjänteiselle työlle, jolla saadaan tällä hetkellä koulussa olevat oppilaat arvostamaan yhteistyötä ja aktivoitumaan sen suhteen aikuisena ja vanhempina.

Syy vanhempien äänen vähäisyydelle saattaa piillä myös Helsingin Sanomissa. Luotettavana pidetty lehti pitää varmasti huolen lähteidensä arvosta ja tavalliset vanhemmat eivät välttämättä ole arvostetuimpia ja luotetuimpia lähteitä vaikka antaisivatkin todennäköisesti mielenkiintoisia näkökulmia aiheisiin. Emme myöskään voi tietää, mitä näkökulmia tämän tutkimuksen uutisista on tietoisesti jätetty pois ja millä perusteella uutisten näkökulmat ja lähteet on valittu. Taustalla voi olla syitä, jotka eivät näy tavalliselle lukijalle. Kuitenkin tulosten perusteella uutisten tarkoitus viittaa siihen, että niiden kautta pyritään pääasiallisesti jakamaan luotettavaa tietoa kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvistä asioista.

Pohtimisen arvoista on, voisiko mediaa hyödyntää entistä paremmin kodin ja koulun yhteistyötä ajatellen. Media nauttii Karppisen ym. (2010) tutkimuksen mukaan edelleen ihmisten luottamusta ja sitä pidetään laadukkaana. Median

mahdollisuudet tulisikin ottaa entistä paremmin huomioon ja pyrkiä hyödyntämään sitä yhteistyön edistämiseksi. Olisi tärkeää tutkia enemmän esimerkiksi juuri Internetin keskustelupalstoja ja selvittää, mistä ihmiset ja erityisesti yhteistyön osapuolet ovat huolissaan tai mihin he ovat tyytyväisiä. Median kautta on myös helppo välittää tietoa nopeasti ja tehokkaasti suurillekin massoille (Juholin & Kuutti 2003, 10; Kunelius 2003, 17) joten esim. hyväksi koettujen yhteistyömuotojen uutisointi voisi tuoda yhteistyölle hyötyä. Osa ihmisistä on kuitenkin aiheestakin huolissaan kun median vallan on nähty lisääntyvän. Kielteisenä nähdään median toimet yleisön kosiskelemiseksi ja markkinoilla pärjäämiseen. (Karppinen ym. 2010.) Ylilyönnit mediassa ja median hyväksikäyttö ovat lisääntyneet. Huolestuttavana kehityksenä Laaksola (2007) näkeekin medially uhkailun kodin ja koulun välisessä yhteistyössä. Median hyöty on ymmärretty täysin väärin, jos sitä aletaan käyttää kiristyksen ja uhkailun välineenä.

Vaikka tutkimustulokseni eivät ole päätä huimaavia, olen itse oppinut tutkimusta tehdessäni paljon sekä kodin ja koulun yhteistyöstä että median maailmasta. Tiedän olevani tämän gradun ansiosta valmiimpi kohtaamaan oppilaitteni vanhempia ja tekemään hyvää yhteistyötä kuin moni muu kollegani. Uskon myös saaneeni näkökulmaa median valtaan ja rooliin yhteiskunnassamme. Tätä tietoa voin käyttää hyödyksi mm. mediakasvatuksessa ja myös omassa henkilökohtaisessa elämässäni.

LÄHTEET

- de Carvalho, M. E. P. 2001. Rethinking Family-School Relations: A Critique of Parental Involvement in Schooling. USA, New Jersey, Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- El Nokali, N., Bachman, H. & Votruba-Drzal, E. 2010. Parent involvement and children's academic and social development in elementary school. *Child Development* 81 (3), 988–1005.
- Epstein, J. & Sheldon, S. 2002. Present and accounted for: Improving student attendance through family and community involvement. *Journal of Educational Research* 95 (5), 308-318.
- Eskelinen, A. 2000. Rakkautta ja rajoja kasvatukseen. Yhdessä elämään. Jyväskylä: Gummerrus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8.painos. Jyväskylä: Gummerrus.
- Flygar, M. 2006. Seniorit sivuilla. Suomalainen vanhuus Helsingin Sanomien uutisteksteissä. Viestintätieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. Journalistiikan pro gradu –tutkielma.
- Flynn, G. & Nolan, B. 2008. What do school principals think about current school-family relationships? National association of secondary school principals. *NASSP Bulletin* 92 (3), 173-190.
- Hankala, M. 2011. Sanomalehdellä aktiiviseksi kansalaiseksi? Näkökulmia nuorten sanomalehtien lukijuuteen ja koulun sanomalehtiopetukseen. Jyväskylän yliopisto. *Jyväskylä Studies in Humanities* 148.
- Heikkilä, J. 2007. Kasvatusvastuun tatti hukassa? Tapaustutkimus kodin, koulun ja yhteiskunnan välisestä yhteistyöstä sekä kasvatusvastuun jakautumisesta. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu –tutkielma.
- Henderson, A. & Berla, N. 1994. A new generation of evidence: The family is critical to student achievement. Washington DC: National Committee for Citizens in Education. Danforth Foundation.
- Henderson, A. & Mapp, K. 2002. A new wave of evidence: The impact of school, family and community connections on student achievement. Austin, Texas: National Center for Family and Community Connections With Schools, Southwest Educational Development Laboratory.
- Hilasvuori, T. 2002. Aikuisten yhteistyöllä lapsen oppimisen hyväksi. Teoksessa Mannerheimin lastensuojeluliitto 2002. Koti ja koulu – kavereita vai kiistakumppaneita? Lapsen oikeuksien päivän seminaari 2001. Kauhava: Kauhavan kirjapaino, 18–20.
- Hoover-Dempsey, K., Walker, M., Sandler, H., Whetsel, D., Green, C., Wilkins, A. & Closson, K. 2005. Why do parents become involved? Research findings and implications. *Elementary School Journal* 106 (2), 105-130.

- Huuskonen, A. 1953. Kodin ja koulun yhteistyö. WSOY. Porvoo: Porvoon kirjapaino.
- Juholin, E. & Kuutti, H. 2003. Mediapeli – anatomia ja keinot. Helsinki: Inforviestintä.
- Jyväskylän Yliopiston Kielikeskus.
http://kielikompassi.jyu.fi/opetus/kirjoitus/kirjoituskurssi/kann_mielipide.shtml. Viitattu 14.2.2011.
- Kansakoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 1952. Varsinaisen kansakoulun opetussuunnitelma. Komiteamietintö 1952:3. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.
- Kansanvalta 2011. Vaikuttajan tietopankki.
<http://www.kansanvalta.fi/Etusivu/Demokratia/Mediakratiajamedianvalta>. Viitattu 11.2.2011 ja
<http://www.kansanvalta.fi/Etusivu/Kansalaisvaikuttaminen/Julkinenkeskustelu/Mielipidekirjoitus>. Viitattu 14.2.2011.
- Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Vaajakoski: Vastapaino, 7–10 ja 91–108.
- Karppinen K., Jääsaari J. & Kivikuru U. 2010. Media ja valta kansalaisten silmin. SSKH Notat. Forskningsinstitutet. Svenska social- och kommunal högskolan vid Helsingfors universitet 2.
- Kersey, K. & Masterson, M. 2009. Teachers connecting with families-in the best interest of children. YC Young Children. ProQuest Education Journals 64 (5), 34-38.
- Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 1970. Opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Korpinen, E. 2008. Vanhemmat – koulun ja opettajan voimavara. Julkaisussa T. Koironen, M-L. Husso & E. Korpinen (toim.) Kodin ja koulun yhteistyön monet kasvot. Jyväskylä: TUOPE. Tutkiva opettaja 2, 94-106.
- Kunelius, R. 2003. Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. Helsinki: Werner Söderström.
- Kuuskoski, E. 2002. Kodin ja koulun yhteistyöhön aikaa, oivalluksia ja rahaa. Teoksessa Mannerheimin lastensuojeluliitto 2002. Koti ja koulu – kavereita vai kiistakumppaneita? Lapsen oikeuksien päivän seminaari 2001. Kauhava: Kauhavan kirjapaino, 5–6.
- Kuutti, H. 2001. Tutkittu juttu. Johdatus tutkivaan journalismiin. Saarijärvi: Gummerrus.
- Launonen, Leevi & Pulkkinen, Lea 2004. Koulu kasvuyhteisönä. Teoksessa L. Launonen & L. Pulkkinen (toim.), Koulu kasvuyhteisönä: kohti uutta toimintakulttuuria. Jyväskylä: PS-kustannus, 13–78.
- Lehtolainen, R. 2008. Keltaista ja kimaltavaa. Kodin ja koulun yhteistyöstä koulun ja kodin yhteyteen. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteiden tiedekunta. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Väitöskirja.
- LKKY 2007 = Laatuja kodin ja koulun yhteistyöhön. 2007. Helsinki: Opetushallitus.

- Laaksola, H. 2009. Kotikasvatus tukee itsekkyyttä. Opettaja –lehti 4, 5.
- Laaksola, H. 2008. Kodin ja koulun yhteistyö pakolliseksi. Opettaja –lehti 4, 5.
- Laaksola, H. 2007. Koulumaailma juridisoitumassa. Opettaja –lehti 51-52, 3.
- Laaksola, H. 2003. Opettaja arvostetaan ja arvostellaan. Opettaja –lehti 40. Arkisto. Viitattu 8.11.2010.
http://www.opettaja.fi/portal/page?_pageid=95,82089&_dad=portal&_schema=PORTAL&key=73675
- Lepistö, M. 2009. Kodin ja koulun yhteistyö lapsen kasvun ja kehityksen tukena alakoulussa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen Pro gradu –tutkielma.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. 1987. Kohtauspaikkana koulu. Toimivat ihmissuhteet – luova yhteistyö. Jyväskylä: Gummerrus.
- Metso, T. 2004. Koti, koulu ja kasvatus – kohtaamisia ja rajankäyntejä. Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia. Turku: Painosalama.
- Mikkonen, I. & Lehikoinen, P. 2010. Mitä mieltä? Opas mielipidekirjoittamiseen. Sanomalehtien liitto. Forssan Kirjapaino.
- Miller, A. 2003. Teachers, parents and classroom behaviour. A psychosocial approach. England, Berkshire: Open University Press.
- OEN 2007 = Opetusalan eettisen neuvottelukunnan kannanotto 18.1.2007. Kodin ja koulun yhteistyö kuuluu opettajan ammattietiikkaan. Viitattu 25.11.2010.
http://www.oaj.fi/portal/page?_pageid=515,447827&_dad=portal&_schema=PORTAL
- Onnismaa, J. 2010. Opettajien työhyvinvointi. Katsaus opettajien työhyvinvointitutkimuksiin 2004–2009. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 1.
- Paananen, S. 1985. Pulpettikko puristaisi! Keuruu: Otava.
- Perusopetuksen laatukriteerit. 2010. Opetusministeriön julkaisuja 6. Helsinki: Yliopistopaino.
- Perusopetuslaki 1998. 628/21.8.1998
- Perusopetuslaki 2003. 477/13.6.2003
- Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1985. Kouluhallitus. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994. Opetushallitus 2000. 4.korjattu painos. Helsinki: Edita.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Helsinki: Opetushallitus.
- Salmi, V. & Kivivuori, J. 2009. Opettajiin kohdistuva häirintä ja väkivalta 2008. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Verkkokatsauksia 10. Viitattu 24.11.2010.
<http://www.optula.om.fi/uploads/u1sba5z5n9.pdf>
- Sanoma News 2011. Sanoma-konsernin liiketoimintaryhmä. Viitattu 23.11.2010 ja 10.01.2011. <http://www.sanomaneews.com/Content.aspx?f=2234>
- Seppälä, N. 2000. Yhteispeleillä lapsen parhaaksi. Vanhempien ja ammattikasvattajien näkemyksiä lasten kasvatuksesta. Väestöliitto. Perhebarometri 2000. Väestöntutkimuslaitos.
- Siniharju, M. 2003. Kodin ja koulun yhteistyö peruskoulun alkuopetusluokilla. Yhteistyön arvostus ja toteutuminen Helsingin kaupungin peruskoulujen

- alkuopetusluokilla lukuvuosina 1983-1984 ja 1998-1999. Helsinki: Yliopistopaino. Tutkimuksia 242.
- Suomen Vanhempainliitto. 2010a. Hyvän yhteistyön lähtökohtia. Viitattu 18.11.2010.
http://www.vanhempainliitto.fi/koti_ ja_ koulu/kodin_ ja_ koulun_ yhteistyö/hyvan_ yhteistyön_ lähtökohtia
- Suomen Vanhempainliitto. 2010b. Koti ja koulu. Viitattu 29.11.2010.
http://www.vanhempainliitto.fi/koti_ ja_ koulu
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.–4. painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Vaikuttamistaidot. 2011. Mieli-pidekirjoitus.
<http://www.vaikuttamistaidot.fi/opas/media/mediataidot/kirjoittamisen-taito/mieli-pidekirjoitus>. Viitattu 14.2.2011.
- Vanhempien barometri. 2009. Suomen Vanhempainliitto.
- Whitaker, T. & Fiore, D. 2001. Dealing with difficult parents and with parents in difficult situations. New York, Larchmont: Eye On Education Inc.
- Xu, J. & Corno, L. 2003. Homework as the job of childhood. Theory Into Practice 43 (3), 227-233.
- Ängeslevä, M. 2002. Arki, arvot ja media. Opettaja –lehti 16. Arkisto. Viitattu 8.11.2010.
http://www.opettaja.fi/portal/page?_pageid=95,82089&_dad=portal&_schema=PORTAL&key=62863

Muut lähteet:

- Iltalehti 8.8.2010 "OAJ ja vanhempainliitto napit vastakkain".
http://www.iltalehti.fi/uutiset/2010080812158768_uu.shtml

LIITTEET

Liite 1

Uutisaineiston otsikot ja päivämäärät

1. HS - Kotimaa - 30.12.2005 - 3357 merkkiä - 1. painos
Lapsen siirtyminen esikoulusta ykkösluokalle halutaan joustavaksi
2. HS - Kotimaa - 1.11.2005 - 1340 merkkiä - 1. painos
Oikeus ohjaukseen ja muita keinoja
3. HS - Kotimaa - 30.9.2005 - 2788 merkkiä - 1. painos
Väitös: Opetusryhmien kasvu uhkaa koulujen perusturvaa
4. HS - Kotimaa - 16.9.2005 - 569 merkkiä - 1. painos
Myrskylä ei toteuta uimarantojen kameravalvontaa
5. HS - Kotimaa - 31.8.2005 - 2506 merkkiä - 1. painos
Vanhemmat kiusaavat joka viidettä opettajaa
6. HS - Kotimaa - 18.8.2005 - 2053 merkkiä - 1. painos
Käräjille harvoin, kantelut kasvussa
7. HS - Kotimaa - 17.8.2005 - 2614 merkkiä - 1. painos
Sähköinen reissuvihko leviää päiväkoteihin
8. HS - Kotimaa - 28.8.2006 - 1578 merkkiä - 1. painos
Asiakasmäärä vaihtelee kunnittain
9. HS - Kotimaa - 15.8.2006 - 3542 merkkiä - 1. painos
Ministeriö haluaa kitkeä koulukiusaamisen erityisohjelmalla
10. HS - Kotimaa - 27.11.2007 - 1183 merkkiä - 1. painos
Kyselyyn vastasi yli 500 koulua
11. HS - Kotimaa - 5.9.2007 - 2555 merkkiä - 3. painos
Alaluokkalaisista joka kymmenettä kiusataan
12. HS - Kotimaa - 29.8.2007 - 2380 merkkiä - 1. painos
Koululaiset tuntevat väsymystä ja univelkaa aiempaa enemmän
13. HS - Kotimaa - 20.12.2008 - 1861 merkkiä - 1. painos
Uuden opetusministerin linjauksia
14. HS - Kotimaa - 19.11.2008 - 1839 merkkiä - 1. painos
Opettaja rajaisi luokkakoon 25:een
15. HS - Kotimaa - 6.5.2008 - 1709 merkkiä - 1. painos
Yhteistyö kodin ja koulun kanssa halutaan osaksi opettajankoulutusta
16. HS - Kotimaa - 19.1.2008 - 3695 merkkiä - 1. painos
Gatesin lahjoittaman ohjelmiston sovelluksia käytetty jo Suomen kouluissa
17. HS - Kotimaa - 18.11.2009 - 1331 merkkiä - 1. painos
Ryhmään enintään 20-25 oppilasta
18. HS - Kotimaa - 8.8.2009 - 569 merkkiä - 1. painos
Seurustelusuhhteista kiusaamiseen

- 19.HS - Kotimaa - 12.6.2009 - 1862 merkkiä - 1. painos
Peruskouluun tulossa löysät laatumittarit
- 20.HS - Kotimaa - 5.2.2009 - 1650 merkkiä - 1. painos
Koulun laatumittarit jäämässä yleiselle tasolle
- 21.HS - Kotimaa - 17.1.2009 - 1254 merkkiä - 1. painos
Lakimies: "Opettajat eivät ole tottuneet uhkailuun"
- 22.HS - Kotimaa - 17.1.2009 - 2671 merkkiä - 1. painos
Vanhemmat valittavat kouluista yhä herkemmin
- 23.HS - Kotimaa - 15.11.2010 - 3455 merkkiä - 1. painos
Lähiseudun asukkaiden rakastama parakkikoulu voi jäädä pysyväksi
- 24.HS - Kotimaa - 25.4.2010 - 2025 merkkiä - 1. painos
Sähköinen reissuvihko jo yli 2000 koulussa
- 25.HS - Kotimaa - 21.1.2010 - 823 merkkiä - 1. painos
Aula: Murrosikäisten vanhemmille lyhyempi työaika

Liite 2

Mielipideaineiston otsikot ja päivämäärät

1. HS - Mielipide - 15.12.2005 - 1773 merkkiä - 1. painos
Vanhemmat osallistuvat, jos koulu sitä toivoo
2. HS - Mielipide - 28.11.2005 - 2569 merkkiä - 1. painos
Antaako koulu vanhemmille mahdollisuuden kantaa vastuuta?
3. HS - Mielipide - 21.9.2005 - 5754 merkkiä - 1. painos
Päätäjät eivät kuuntele tavallisia opettajia
4. HS - Mielipide - 18.9.2005 - 1598 merkkiä - 1. painos
Nykykoulu kuluttaa opettajat loppuun
5. HS - Mielipide - 2.9.2005 - 5735 merkkiä - 1. painos
Opettajille valmiuksia kohdata koulun ongelmat
6. HS - Mielipide - 21.12.2006 - 2840 merkkiä - 1. painos
Koulun annettava lapsille tietoa myös ongelmien varalta
7. HS - Mielipide - 20.11.2006 - 815 merkkiä - 1. painos
Joulujuhla on oppilaille ilon aihe
8. HS - Mielipide - 18.9.2006 - 2200 merkkiä - 1. painos
Lahjakkaillekin oikeus erityisopetukseen
9. HS - Mielipide - 26.4.2006 - 1859 merkkiä - 1. painos
Opettajalla ei aina riitä aikaa pitää yhteyttä vanhempiin
10. HS - Mielipide - 22.4.2006 - 3186 merkkiä - 1. painos
Kodin ja koulun vuoropuhelu puutteellista
11. HS - Mielipide - 7.9.2007 - 4711 merkkiä - 1. painos
Uudistetussakin esiopetuksessa on vielä paljon parannettavaa
12. HS - Mielipide - 24.8.2007 - 2880 merkkiä - 1. painos
Omaksutut roolit haittaavat kodin ja koulun yhteistyötä
13. HS - Mielipide - 20.8.2007 - 2870 merkkiä - 1. painos
Kodin ja koulun yhteistyössä ovat mukana myös tunteet
14. HS - Mielipide - 16.8.2007 - 2465 merkkiä - 1. painos
Opettajalla on oikeus rajata omaa yksityisyyttään
15. HS - Mielipide - 16.8.2007 - 1516 merkkiä - 1. painos
Opetusalalla huikeita palkkaeroja
16. HS - Mielipide - 14.8.2007 - 2969 merkkiä - 1. painos
Koulun ja kodin yhteydenpitoon järkeä
17. HS - Mielipide - 7.3.2007 - 1533 merkkiä - 1. painos
Johtokunnat voivat päättää koulupäivistä
18. HS - Mielipide - 16.5.2008 - 4138 merkkiä - 1. painos
Maahanmuuttajalasten vanhemmat saatava kannattamaan koulunkäyntiä
19. HS - Mielipide - 1.5.2008 - 2737 merkkiä - 1. painos
Kuka huolehtii oppilaasta silloin kun on hätä?
20. HS - Mielipide - 6.2.2008 - 2762 merkkiä - 1. painos
Kouluväkivaltaan on syytä puuttua rivakammin
21. HS - Mielipide - 28.1.2008 - 3541 merkkiä - 1. painos

- Peruskoululaki määrittelee koulun tehtävän kasvattavaksi**
22.HS - Mielipide - 21.1.2009 - 3867 merkkiä - 1. painos
Koulun epäkohdista tulee valittaa
- 23.HS - Mielipide - 23.8.2010 - 3021 merkkiä - 1. painos
Jo nykyinen yhteistyö koulun ja vanhempien välillä riittää
- 24.HS - Mielipide - 23.8.2010 - 2018 merkkiä - 1. painos
Täyspäiväinen nuoriso-ohjaaja olisi koulun oppilaille aarre
- 25.HS - Mielipide - 20.8.2010 - 3696 merkkiä - 1. painos
Vanhempien pitäisi osallistua enemmän koulun arkeen
- 26.HS - Mielipide - 14.6.2010 - 3867 merkkiä - 1. painos
Alle 13-vuotiaat ovat Facebookissa väärennetyillä henkilötiedoilla